

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2020

Ing. Vladimír Olšan

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra liturgické teologie

Obor: Teologické nauky

Ing. Vladimír Olšan

**Úprava presbytáře kostela sv. Stanislava
v Kunštátě. Teologie, symbolika a liturgie**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Ing. Dr. Pavel Kopeček, Th.D.

2020

Prohlášení

Prohlašuji tímto, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením doc. Ing. Pavla Kopečka, Th.D. a veškeré použité prameny, literaturu a další zdroje jsem uvedl ve svém textu.

V Kunštátě dne 17. 3. 2020

.....
Ing. Vladimír Olšan

Poděkování

Mé poděkování patří doc. Ing. Pavlu Kopečkovi, Th.D. za veškerou pomoc, trpělivost a laskavé vedení při tvorbě této práce, Mgr. Petru Košuličovi za poskytnuté rady a materiály, Mgr. Jiřímu Davidovi, Ph.D. za nezištnou pomoc při překladu německy psané literatury, panu Janu Křepelovi za poskytnuté informace o kunštátském kostele a Mgr. Aleně Hladilové za korekturu práce. Dále bych chtěl poděkovat svým blízkým - mé rodině a přátelům za podporu a za modlitby.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Historie a vývoj interiéru kostela svatého Stanislava v Kunštátě.....	2
2.1. Historie a popis kostela svatého Stanislava v Kunštátě.....	2
2.2. Proměny interiéru od počátku XX. století do II. vatikánského koncilu	7
2.3. Proměny interiéru po II. vatikánského koncilu po současnost	9
3. Základní rozčlenění liturgického prostoru, požadavky liturgických předpisů a jejich porovnání se současným stavem v kostele sv. Stanislava.....	13
3.1. Důležité části liturgického prostoru.....	13
3.1.1. Presbytář.....	13
3.1.2. Místo pro věřící	14
3.1.3. Kůr.....	16
3.1.4. Kaple pro adoraci	16
3.1.5. Kaple pro všední den – zimní kaple	17
3.1.6. Křestní kaple – prostor pro slavení křtu	17
3.1.7. Zpovědní místnost	18
3.1.8. Prostor s proměnlivou funkcí	19
3.2. Jednotlivá funkční místa liturgického prostoru	19
3.2.1. Oltář.....	19
3.2.2. Ambon	20
3.2.3. Sedes – sedadlo pro předsedajícího a ostatní sedadla.....	21
3.2.4. Svatostánek - tabernákl.....	22
4. Tři varianty řešení interiéru podle návrhu MgA. Martina Findeise.....	25
4.1. Varianta č. 1	25
4.1.1. Původní oltář - svatostánek	25
4.1.2. Oltář.....	26
4.1.3. Ambon	26
4.1.4. Sedes.....	26
4.1.5. Dispoziční uspořádání	26
4.1.6. Zhodnocení.....	27
4.2. Varianta č. 2	27
4.2.1. Svatostánek.....	28
4.2.2. Oltář.....	28
4.2.3. Ambon	28
4.2.4. Sedes.....	29

4.2.5.	Dispoziční uspořádání	29
4.2.6.	Zhodnocení	29
4.3.	Varianta č. 3	29
4.3.1.	Zhodnocení	30
5.	Celkový pohled na současný interiér kunštátského kostela a možná řešení jeho jednotlivých částí a míst	31
6.	Závěr	34
7.	Anotace	36
8.	Bibliografický seznam	38
9.	Přílohy	41

1. Úvod

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodl zabývat se možností úpravy presbytáře ve farním kostele sv. Stanislava v Kunštátě. Interiér tohoto kostela prošel od II. vatikánského koncilu do současnosti množstvím úprav, které byly více či méně zdařilé. Tyto úpravy jsou značně nesourodé a vzniklé řešení lze označit jako provizorní. Některá liturgická místa neodpovídají požadavkům liturgických předpisů. Proto farnost Kunštát na Moravě během posledních zhruba dvaceti let, oslovila několik umělců a architektů a požádala je o vytvoření návrhu celkového řešení interiéru. Žádný z těchto návrhů však nebyl realizován. Posledním osloveným byl malíř a výtvarník MgA. Martin Findeis, který v roce 2018 farnosti představil tři návrhy možného řešení presbytáře kunštátského kostela.

V první kapitole popíši samotný kostel sv. Stanislava a jeho historický vývoj. Dále přiblížím proměny jeho interiéru od počátku XX. století do II. vatikánského koncilu. V poslední části první kapitoly uvedu změny interiéru kostela po II. vatikánského koncilu do současnosti.

Ve druhé kapitole provedu základní rozčlenění liturgického prostoru na jednotlivé důležité části a funkční místa. Uvedu požadavky liturgických předpisů k jednotlivým částem a místům a provedu jejich porovnání se současným stavem v kunštátském farním kostele.

Ve třetí kapitole představím tři varianty řešení presbytáře navržené MgA. Martinem Findeisem. U těchto variant popíši jednotlivá funkční místa, jejich předpokládané dispoziční řešení a každou se pokusím zhodnotit.

Ve čtvrté kapitole uvedu celkový pohled na současný interiér kunštátského kostela a pokusím se uvést možná řešení jeho jednotlivých částí a míst, s ohledem na předložené návrhy.

V závěru mé práce uvedu mou představu budoucího řešení presbytáře kostela.

2. Historie a vývoj interiéru kostela svatého Stanislava v Kunštátě

2.1. Historie a popis kostela svatého Stanislava v Kunštátě

Hlavním farním kostelem farnosti Kunštát je kostel sv. Stanislava. První zmínky o městečku Kunštát jsou datovány před rokem 1280. Historici nepochybuji, že téměř současně se založením kunštátského hradu moravským pánem Kunou byl také postaven kostel a fara. Nicméně o zřízení kostela se jako první dochovala zmínka z roku 1386, kdy kunštátským farářem – plebánem byl Mikuláš z Dobronic.¹ První zmínkou o podobě kostela je zpráva z generální vizitace ze dne 12. srpna 1662, ve které se zmiňuje „schránka na nejsvětější Svatost oltářní ve zdi“² (sanktuárium). Další zprávy pocházejí z dob působení faráře Matěje Ignáta Felckela (1667-1679) „O kostel Kunštátský, jenž byl na spadnutí, staral se farář horlivě. Zřízen byl za něho asi r. 1668 nový boční oltář P. Marie (do té doby byl v kostele jen jeden oltář) a nový tabernakl“.³ Tehdy se ještě jednalo o kostel gotický, pravděpodobně s plochostropou lodí s věží u západního průčelí. Na gotický původ kostela také odkazuje vychýlení osy presbytáře doprava od osy lodi.

Významná stavební úprava pochází z roku 1687. Tenora 2007 uvádí zbudování nynějšího kostela, tehdy jednolodního, za hraběte Kašpara Bedřicha z Lamberka. Postranní kaple prý byly přistavěny asi po padesáti letech, kostel měl pět oltářů, sakristii a kůr.⁴

Poněkud přesnější popis kostela uvádí Volný 1858: Farní kostel sv. biskupa Stanislava stojí na tržišti, v roce 1688 byl tehdejším majitelem panství Kašparem Friedrichem hrabětem z Lamberka zcela přestavěn, je nově zaklenut, nad sakristií vznikla oratoř. Dále má pět oltářů, z nichž dva jsou po stranách, totiž sv. Josefa a sv. Leopolda, k nimž hraběnka Isabela Kálnokyová darovala 2 skleněná světla. Tyto oltáře nechal vytvořit majitel panství teprve v r. 1843 místo předchozích starých oltářů sv. Antonína a sv. Františka Xaverského a opatřil pro ně dva oltářní obrazy od svitavského Johanna Dittmanna. Šlechtný patron nechal v letech 1836 až 1851 vylepšit také dlažbu, střechu pokrýt taškami a také nechal vytvořit kazatelnu, hlavní oltář s novým svatostánkem, k němuž patří i osm velkých a dva malé svícny – dále nechal

¹ Srov. TENORA, Jan. *Dějiny městečka Kunštátu*, s. 3 a 78.

² TENORA, Jan. *Dějiny městečka Kunštátu*, s. 89.

³ TENORA, Jan. *Dějiny městečka Kunštátu*, s. 90.

⁴ Srov. TENORA, Jan. *Kunštátský okres*, s. 37.

nově vyzdobit dva boční oltáře (Matky Boží a sv. Jana Nepomuckého) a opatřil nová okna podél kostelních lavic, kromě toho též nový obraz pro hlavní oltář od vídeňského malíře Johanna Kleina a zastřešit věž.⁵

Dá se přepokládat, že Volný ve své práci využíval informací z farní kroniky. Proto nyní uvedu volný překlad částí farní kroniky, které se týkají změn a pořízení interiéru kunštátského farního kostela:

Při tomto kostele se nacházejí také věžní hodiny, jejichž oprava přináleží obci. Co se týče kostela, ten je ve tvaru kříže a byl postaven v roce 1688 Kašparem Fridrichem z Lamberka a Ottou z Otterštejna. Kostel není konsekrován. Jeho opravy se hradí z vlastního majetku. Jak jsem zmínil, kostel je opatřen věží nad hlavním vchodem, v níž se nacházejí hodiny, tři velké zvony a nad nimi jeden malý zvonek, tzv. umíráček. Velký zvon váží 20 ct a byl odlit roku 1732, 13. června. Prostřední váží 10 ct a malý 7 ct.

Takto stručný popis kostela do poloviny 18. století. Další záznamy popisují stav o dalších téměř sto let později a jsou poměrně podrobně zpracovány:

V roce 1828 byl uvnitř nabílen a vylepšen presbytář. Roku 1830 byl kostel zvenku natřen nažluto. Má pět oltářů, z nichž hlavní oltář je zasvěcen svatému Stanislavovi, první boční oltář Matce Boží, druhý u křtitelnice svatému Antonínovi Paduánskému, třetí svatému Janu Nepomuckému a čtvrtý svatému Františku Xaverskému. Kromě toho zde byly od času ještě dva další oltáře, jak je ještě z jejich pozůstatků patrné, z nich jeden stál u křtitelnice a zasvěcen byl biskupu a mučedníkovi sv. Liborovi, a druhý na opačné straně, který byl zasvěcen čtrnácti svatým pomocníkům. Žádný z těchto oltářů není konsekrován, nýbrž jsou opatřeny přenosnými oltáři, které konsekroval kardinál Troyer.

Tolik k historii oltářů. Následuje popis dalších částí interiéru a jejich vývoj. Také si můžeme udělat představu, jak a kým byly jednotlivé investice hrazeny:

Uvnitř kostela jsou umístěny někdejší náhrobky, v nichž byla kdysi pochována šlechta a duchovní. Okolo kostela byl hřbitov, který se dnes již nachází na Lipce.

Roku 1840 byl pro farní kostel sv. Stanislava pořízen nový tabernákl s osmi oltářními svícny. Tabernákl stál 65 zl. a svícny 50 zl. Obojí objednal majitel panství ve Vídni. Farnost přispěla z vlastního majetku 40 zl. Při této příležitosti byl hlavní oltář zcela zrenovován, stejně jako kazatelna. Na pokrytí nákladů oprav byla v kostele uspořádána sbírka, při níž bylo vybráno 21 zl, které byly použity na vyzdobení dvou andělů na tabernáklu a slunečních paprsků

⁵ Srov. Volný, Řehoř, Kirchliche Topographie von Mähren - Brüner Dioecese, s. 260.

na tabernáklu. Náklady na opravu kazatelny převzal majitel panství. Jeho milost v tomto roce také nechala nově vyrobít všechna okna včetně zasklení a rámu.

V roce 1840 byl také oltářní obraz biskupa a mučedníka sv. Stanislava na náklady farnosti objednan. Vytvořil jej svitavský malíř Johan Dittmann, který namaloval oltářní obrazy také v olešnickém farním kostele, a sice za 24 zl.

Roku 1841 byly renovovány dva menší oltáře sv. Jana Nepomuckého a Matky Boží.

Za tímto účelem byla uspořádána sbírka, která vynesla 15 zl. Zbývající obnos věnoval majitel panství, 29 zl. V tomto roce nechala vrchnost pořídit zcela nové lavice z měkkého dřeva a natřít je fermeží. Také byly vyčištěny a naladěny varhany.

V roce 1843 nechal tehdejší majitel panství Josef svobodný pán Honrichs na svůj náklad zřídit v bočních kaplích dva nové oltáře, a to na místě dvou starších již odstraněných oltářů sv. Antonína a sv. Františka. První z nich je zasvěcen sv. Josefovi a druhý sv. Leopoldovi. Svícny pořídila farnost. Přenosné oltáře byly konsekrovány tehdejším biskupem Arnoštem hrabětem Schaffgotschem. Dva oltářní obrazy namaloval svitavský malíř Johan Dittmann. Také se v těchto kaplích nacházejí dva skleněné lustry, které tomuto kostelu věnovala letovická paní hraběnka Isabela Kálnokyová, rozená hraběnka Schrattenbachová.

Výše zmíněné obrazy sv. Josefa a sv. Leopolda jsou dodnes v kostele instalovány, viz fotografie č. 17 a 18.

Roku 1844 pořídil farář pro boční oltář obraz Matky Boží. Namaloval jej brněnský malíř neznámého jména a stál 30 zl.

Roku 1847 nechal majitel panství zhotovit oltářní obraz sv. Stanislava, stejně jako nechal pozlatit korouhve. Malíř obrazu byl Anton Klein ve Vídni. Téhož roku nechal udělat kamennou dlažbu při vchodu do kostela, kde byla dříve dlažba z cihel.

Jen krátce se můžeme dozvědět o opravách budovy kostela:

Roku 1851 dostala věž novou krytinu a v roce 1857 byl kostel zevnitř i zvenku nabílen, na náklady Josefa svobodného pána Honrichse.

Roku 1858 byl vymalován presbytář, a to letovickým malířem Josefem Doležalem.

Také byli v r. 1860 nově pořízeni andělé na hlavním oltáři.

Roku 1863 byl boční oltář sv. Jana Nepomuckého z farních prostředků nově vyzdoben a pořízeny byly 4 nové cínové svícny, z prostředků dobrodince byl renovován oltář Matky Boží.

V roce 1867 byl pořízen nový Svatý hrob, k čemuž bylo použito 50 loket látky. Náklady za látku, kříž z broušeného skla, stolařskou a zámečnickou práci dosáhly 137 zl.

Roku 1871 byl na náklady farníků rozšířen hudební kůr a kostel byl vevnitř nově vybílén. V témže roce byly pořízeny obrazy křížové cesty od letovického malíře Josefa Doležala za 320 zl.

I obrazy křížové cesty jsou dosud užívány.

V letech 1873 a 1874 byly boční oltáře Matky Boží a sv. Jana Nepomuckého, stejně jako kazatelna, nově vyzdobeny od Norberta Halouzky z Rajhradu.

Roku 1874 byla velká i malá věž nově pokryty zinkovým plechem. Věžní kříž byl slavnostně posvěcen farářem za přítomnosti vrchnosti.

Roku 1884 byl tabernákl bíle ozdoben a koupeni dva klečící andělé za 64 zl.

V roce 1885 byl kostel nově vydlážděn, presbytář byl nově vymalován jimramovským malířem J. Schauerem, nově byly vytvořeny spodní části lavic. Andělé, kteří stáli původně pod obrazem sv. Stanislava, byli přemístěni do rohů a na jejich místo byly postaveny sochy sv. Cyrila a Metoděje, koupené od J. Bergera z Tyrol. Také dostal kostel novou sochu Panny Marie Lurdské.

Při příležitosti pokládání nové dlažby byly v kostele otevřeny dvě hrobky. V hrobce uprostřed kostela nebylo nic než zetlelá rakev. Patrně v ní byl buď kněz, nebo majitel panství. V hrobce pod kaplí sv. Josefa nebylo vůbec nic. Další hrobka by mohla být pod lavicemi, kde sedávají žebráci, ta ale nebyla odstraňována.

Roku 1887 věnovala příbuzná Josefa Truhláře z Vídně dvě sochy – Božského Srdce Páně a Panny Marie Lurdské.

Roku 1888 farář Březský věnoval čtyři sochy na malé oltáře.

V letech 1890 a 1891 byla kostelní věž zvýšena o pět metrů, pokryta měděným plechem a opatřena hodinami.

Toto je poslední venkovní úprava budovy kostela, od které se nezměnil půdorys ani výškopis stavby.

V roce 1893 věnovala vdova Šamšulová sochu Božského Srdce Páně na oltář Sv. Jana Nepomuckého.

Roku 1894 vytvořil Anton Dichsl, tyrolský sochař, dvě sochy sv. Josefa a sv. Františka. V témže roce byl hlavní oltář a dva menší oltáře slavnostně konsekrovány brněnským biskupem Františkem Bauerem.⁶

Ucelenou novodobou zprávu o vzniku současného vzhledu chrámu podává Nálezová zpráva o provedení archeologického výzkumu od Archaia Brno o.p.s z roku 2008. Nynější

⁶ Srov. Kronika farnosti Kunštát, oddíl X., s. 363 – 375, volný překlad Mgr. Jiří David, Ph.D.

barokní podobu kostela sv. Stanislava v Kunštátě můžeme datovat do první poloviny 18. století. Roku 1687, za faráře Františka Xavera Lefflera, byl původně jednolodní kostel přestavěn Matyášem Klingseisenem a Martinem Kafkou, staviteli z Prostějova. Na přestavbě se finančně podílel výše zmíněný Kašpar Bedřich z Lamberka. Obvodové zdivo lodi a věže bylo zvýšeno (asi o 2,5 metru), vítězný oblouk a kněžiště byly odstraněny, loď byla prodloužena o 7,5 metru, prodloužen byl také nový presbytář. Byla vybudována hudební kruchta (kůr). Obvodové prostory byly zaklenuty. Dále byla přistavěna severní (nyní tzv. „stará“ sakristie). Konečně v první polovině 18. století, roku 1716, byly přistavěny dvě boční kaple, jižní (nyní tzv. „nová“) sakristie a nad ní oratoř. Toto je konečná podoba kostela, na kterou další stavební úpravy neměly vliv. Další celková oprava proběhla v roce 1790, roku 1874 byla věž pokryta plechem a byla odstraněna šindelová střecha. K další úpravě věže, jejímu zvýšení, rekonstrukci krovu a osazení hodinami, došlo roku 1890.⁷ O těchto opravách svědčí pamětní listiny z let 1687, 1790 a 1874, které byly nalezeny v makovici věže při opravě plechové krytiny věže v roce 2005. Další zmínka o úpravách interiéru pokrývá období působení faráře Jana Sysla (1832 – 1865). V tomto období byl téměř celý kostel obnoven a opraven. V postranních kaplích byly zbudovány nové oltáře, protože původní, zasvěcené sv. Františkovi Xaverskému a sv. Antonínovi byly značně sešlé. (Oltář sv. Libora, který byl zbudován ještě o sto let dříve, se stejně jako ostatní oltáře v kaplích nedochoval.) Byly tedy zřízeny oltáře zasvěcené sv. Josefovi a sv. Leopoldovi. Jejich obrazy namaloval Jan Dittmann ve Svitavách. Také byla opravena dlažba, pořízen nový svatostánek a nový obraz sv. Stanislava na hlavní oltář (namaloval vídeňský malíř Jan Klein). Poslední úpravy interiéru kostela popisuje Tenora 2011. Za působení faráře Karla Břeského (1883 - 1913) – roku 1885 byly pořízeny sochy svatých Cyrila a Metoděje a socha Panny Marie Lurdské.⁸ Tenora již nezmiňuje pořízení nového hlavního oltáře. O jeho původu se dozvídáme z nápisu umístěném na jeho zadní straně: „*Darovala Amalie Šamšulová z Kunštátu. Postavil Jan Tomola, sochař a kameník v Brně. Za papeže Lva XII, císaře a krále Františka Josefa I, patrona Kuny svobodného pána z Honrichsů, starosty P.Čáslavského, faráře Karla Březského, posvětil (spolu s dvěma bočními) František Saleský, biskup brněnský dne 21. srpna L.P. 1894.*“

Ve farní kronice se můžeme dozvědět, že v letech 1883 až 1913 byl pořízen Boží hrob, sochy andělů v presbytáři a lavice.

⁷ Srov. FLÍDR, KONEČNÝ, ŠTĚPÁN, 2014, s. 164.

Srov. ARCHAIA s. 5.

⁸ TENORA, Jan. *Dějiny městečka Kunštátu*, s. 103-105.

Z pohledu architektury můžeme mluvit o kunštátském kostele jako o podélně orientované jednolodní stavbě s odsazeným kněžištěm obdélníkového půdorysu. K lodi obdélníkového půdorysu se z obou stran připojují čtyřboké kaple, které mají zkosená nároží. K presbytáři z jižní strany přiléhá tzv. nová sakristie obdélníkového půdorysu, v patře s oratoří a ze severní strany opět obdélníková stará sakristie. V ose kostela je hranolová věž, kterou vede hlavní vchod do kostela. Vchod na kůr vede z podvěží kamenným portálem.⁹

2.2. Proměny interiéru od počátku XX. století do II. vatikánského koncilu

První dochovaná fotografie interiéru kostela (fotografie č. 1) je pořízená s největší pravděpodobností až po smrti K. Břeského, tedy přibližně v roce 1914. Při bližším prohlédnutí je totiž patrné elektrické osvětlení a elektrifikace v Kunštátě probíhala v roce 1913. Pokusím se shrnout podobu interiéru kostela podle této fotografie a následně popsat úpravy liturgického prostoru do II. vatikánského koncilu, tak jak je patrné z dochovaných fotografií. Dalším zdrojem informací budou zprávy, které jsem dohledal ve farní kronice.

Interiér kostela z počátku 20. století je barokního rázu. Presbytáři vévodí mramorový hlavní oltář z roku 1894. Uprostřed oltáře je svatostánek s baldachýnem (stříškou), po stranách svatostánku sochy adorujících andělů (záměrem tvůrců byla snad napodobenina hlavního oltáře baziliky Nanebevzetí Panny Marie a svatého Cyrila a Metoděje na Velehradě). Nad oltářem se tyčí dřevěné retabulum s obrazem titulárního světce sv. Stanislava. Obraz pochází z 2. poloviny 19. století (fotografie č. 2 a 3). Pod obrazem sv. Stanislava jsou po bocích umístěny sochy sv. Cyrila a Metoděje. Na fotografii č. 4 z roku 1951 již je retabulum odstraněno a na jeho místě se objevují sochy andělů, které jsou v roce 1953 umístěny na dvou ozdobných stojanech – fotografie č. 5. Podlaha presbytáře je vyvýšena o jeden stupeň oproti podlaze hlavní lodi, oltář je dále vyvýšen o další dva stupně. Prostor pro kněze je rozdělen kovovou mřížkou. Mřížka je patrná ještě na fotografii ve farní kronice z roku 1959 (kdy byla později demontována, není nikde uvedeno). Před mřížkou se po bocích presbytáře nacházejí vstupy do sakristií, které ještě v roce 1953 zakrývaly tehdy nově pořízené černé sametové závěsy. Po pravé straně presbytáře byla umístěna kazatelna, na kterou byl přístup přes sakristii. Naproti kazatelně byl zavěšen velký dřevěný barokní kříž s tělem Krista. Umístění křtitelny pod křížem je patrné až z fotografie č. 6 z roku 1956. Na fotografii č. 1

⁹ TENORA, Jan. *Dějiny městečka Kunštátu*, s. 103-105.

(snad z roku 1914) je patrné, že zdi presbytáře jsou hojně zdobeny výmalbou. Ozdobná výmalba je zvláště patrná na vítězném oblouku, kde byl v jeho vrcholu umístěn obraz. Co znázorňoval, není známo a z fotografie se můžeme jen domnívat, že se jednalo o zobrazení Boží Trojice. Ze stejné fotografie také nepoznáme, jakou úpravu měla podlaha kostela. Již na fotografii č. 5 z roku 1953 je patrné, že podlaha byla vydlážděna kamennou dlažbou černé a bílé barvy ve vzoru šachovnice položené nakoso. Také můžeme vidět, že ozdobná výmalba postupně z presbytáře a vítězného oblouku mizí. Na úpatích vítězného oblouku byly umístěny vedlejší oltáře. Na levé straně oltář Panny Marie, vedle jejího obrazu sochy svatých Jáchyma a Anny (obraz Panny Marie byl pravděpodobně před rokem 1957 nahrazen obrazem sv. Josefa). Pravý oltář zasvěcen sv. Janu Nepomuckému, vedle obrazu sochy svatých Václava a Ludmily. Na tento oltář byl umístěn betlém, pořízený v roce 1940 a opravený v roce 1953. V jižní boční kapli (nyní zvané Zbraslavecká) je umístěn oltář s dřevěným retabulem a obrazem sv. Josefa. V těle oltáře je umístěn Boží hrob, v retabulu Getsemanská zahrada. V severní boční kapli (nyní zvaná Rudecká) je umístěn oltář s dřevěným retabulem s obrazem sv. Leopolda. Roku 1954 byla zhotovena nová socha sv. Stanislava. Socha je vyřezána z hrušňového dřeva a je dílem sochaře Jaroslava Vaňka z Brna, rodáka z Lysic. Socha nahradila obraz sv. Stanislava nad hlavním oltářem. Byla umístěna do výklenku, který byl v roce 1958 opatřen vyřezávaným pozlaceným rámem z lipového dřeva od řezbáře Františka Houdka ze Sychotína. Roku 1957 byl při výmalbě kostela namalován na vítězném oblouku akademickým malířem Imrichem Pechancem z Vansdorfu obraz Panny Marie Královny nebe a země – fotografie č. 7. Co se týče prostoru pro věřící, dozvídáme se pouze, že lavice byly pořízeny mezi lety 1883 až 1913 (za p. Karla Břeského) a byly přelakovány roku 1958. Podle fotografií, byly ještě v roce 1953 obohaceny o cechovní lampy. O zповědnicích je v kronice zmínka až v roce 1956. Tehdy byly pořízeny nové zповědnice a byly umístěny v bočních kaplích - fotografie č. 8. Jak vypadal kůr a varhanní skříň, vidíme na fotografii č. 9 z roku 1953. Co se týče varhan, „*Původní kunštátské varhany pocházely z r. 1799 a vyhotovil je Jiří Španěl z Rokytnice.*“¹⁰ Roku 1942 byly pořízeny nové varhany od firmy Josef Melzer z Kutné Hory a současně byl upraven kůr. Varhany byly roku 1953 opraveny, generální oprava proběhla v roce 1968. Významným mezníkem v historii kostela je získání ostatků (částička lebky) sv. Stanislava v roce 1959. Ostatky byly a dosud jsou uloženy v relikviáři ve tvaru kříže – fotografie č. 10. Uprostřed je ostatek sv. Kříže, vzadu

¹⁰ FARNOST KUNŠTÁT, Historie [online].

sv. Stanislava, v ramenech a patě kříže ostatky sv. Klementa, sv. Valeria, sv. Viktorie a neznámé světice.¹¹

Takto tedy vypadal interiér kostela do II. vatikánského koncilu. Pokoncilní změny interiéru kostela se pokusím popsat v následující části. Budu vycházet ze záznamů z farní kroniky, částečně z popisu pamětníků a částečně z toho, co si sám pamatuji.

2.3. Proměny interiéru po II. vatikánského koncilu po současnost

První mše svatá v kostele sv. Stanislava v Kunštátě sloužená čelem k lidu byla dle pamětníka Josefa Chvíly slavena v roce 1969. Z tohoto období pochází také fotografie č. 11 (mimo jiné je zde patrná i další změna bočních oltářů a jejich patronů). Lze tedy předpokládat, že obětní stůl v presbytáři pochází z roku 1969. Odstranění mřížky můžeme dle této fotografie datovat do stejného období. O dalších úpravách liturgického prostoru se můžeme dočíst ve farní kronice, která je od roku 1970, co se týče informací o úpravách kostela, poměrně dobře zpracována. Roku 1970, „*podle všeobecných instrukcí o úpravě lit. prostoru byly mensy bočních oltářů v hlavní lodi kostela demontovány. Bylo to vykonáno odborně, nedošlo ani k zneuctění, ani k poškození. Podle potřeby bude těchto olt. kamenů příležitostně použito.*“ Dále se dozvídáme, že „*Restrikce soch a obrazů není výrazem nějaké neúcty ke svatým, ale provedením instrukcí o lit. prostoru. Vlastní úctě budeme věnovat ještě větší pozornost. Všechny sochy a obrazy, které byly z prostoru chrámového odstraněny, jsou uctivě deponovány*“.¹² V tomto roce byla dokončena izolace chrámové lodi a položeno podlahové topení. Podlaha byla pouze betonová. Při této akci byly většinou prázdné hrobky pod kostelem nedotknuty. Prázdné hrobky zanesené zásypem uprostřed kostela i ve vedlejší jižní kapli byly zabetonovány. V roce 1976 byl nejen pořízen nový ambon, ale bylo opraveno retabulum. Původní výklenek pro sochu sv. Stanislava byl zazděn a na vnějším oblouku byl zlaceným písmem napsán citát z dokumentu druhého vatikánského koncilu Gaudium et spes, článek 24: HOMO PLENE SEIPSUM INVENIRE NON POTEST NISI PER SINCERUM SUI IPSIUS DONUM, tedy „Člověk může sám sebe plně nalézt jen v opravdovém darování sebe samého“ – fotografie č. 12 a 13. Roku 1980 byl v retabulu umístěn velký barokní kříž a odstraněna věžička nad svatostánkem, odstraněna kazatelna a zbytky postranních oltářů. Do tohoto období lze také s největší pravděpodobností datovat snížení podstavců pod anděly

¹¹ Srov. Farní kronika – III. díl - od 4. října 1951

¹² Kronika farnosti Kunštát – od 1.12.1968

na svatostánku. Presbytář byl celý vybetonován do jedné roviny. Byl vyvýšen o dva stupně. Lavice v hlavní lodi byly posunuty tak, aby nezasahovaly do prostoru před bočními kaplemi. Dřevěné, nevhodně umístěné zповědnice byly převezeny do kostela v Lomnici a pod kůrem byly vyzděny dvě nové zповědní místnosti. Ze zbytků kazatelny byl sestaven nový ambon. Ambon byl umístěn na pravé straně vítězného oblouku, na levé straně byl umístěn sedes. Roku 1981 byl presbytář vydlážděn vápencovou dlažbou. Oproti hlavní lodi byl vyvýšen o dva stupně. V roce 1984 byly i boční kaple vydlážděny vápencem, oproti hlavní lodi vyvýšeny o jeden stupeň (v bočních kaplích nebylo zavedeno podlahové topení). Lavice v bočních kaplích byly nahrazeny skládacími židlemi. Od roku 1988 se v hlavě faráře Františka Baťky zrodila myšlenka na malbu fresky v presbytáři. Tato myšlenka se o rok později stala skutečností – fotografie č. 14. Vznikla podle návrhu a rukou akademického umělce Milivoje Husáka z Lelekovic u Brna. Původní návrh počítal i s dalšími úpravami presbytáře, které však nebyly uskutečněny.¹³ Freska je rozložena po celém retabulu a je k ní dlužno poznamenat, že tvář Krista je zde zobrazena netypicky bezvousá.

Je inspirována archeologickým nálezem křížku z doby velkomoravské, na kterém je nápis: „Ježíš, život – světlo – vítězství. K vysvětlení symbolů fresky si dovoluji použít popisu, který se nachází v předsíni kostela. Autorem tohoto popisu je dle mého názoru farář František Baťka:

Několik vět k obrazu v presbytáři

Ve vykopávkách z doby cyrilometodějské byl nalezen křížek s nápisem Ježíš Kristus – Život – Světlo – Vítězství. Umělec Milivoj Husák z Lelekovic u Brna vytvořil své dílo na tento námět.

JEŽÍŠ KRISTUS – ŽIVOT:

Nic nepomohlo nepřátelům, že jej zabili, že mu srdce probodli, vstává silný, mocný, vítězný. Jeho zmrtvýchvstání je základním kamenem naší víry.

SVĚTLO:

Ježíš Kristus je Světlo ze Světla, pravý Bůh z pravého Boha. To Světlo se pro nás stalo viditelným, když Syn Boží vzal na sebe lidské tělo. Je Světlem, skrze něž bylo všechno stvořeno a ke kterému spěje vývoj celého vesmíru. Prozařování vesmíru začalo jeho zmrtvýchvstáním. To je znázorněno světelným křížem, který ještě nemá určitou podobu, teprve se tvoří. V plné kráse a dokonalosti zazáří až na konci světa. To bude konečné Kristovo

VÍTĚZSTVÍ.

¹³ Kronika farnosti Kunštát – od 1.12.1968

Vesmír je znázorněn čtyřmi živly: země, vzduch, oheň, voda. Na těchto živlech jsou zachyceny některé znaky zvěrokruhu, symboly vykoupení a soudu. Spasitelovy ruce jsou ruce nabízející. Pokud člověk žije, Ježíš Kristus stále nabízí. Na toho, kdo jeho nabídku nepřijme, čeká soud. To připomínají váhy, meč a šíp v živlu ohně.

Obličej má rysy tváře z turínského plátna.

Ježíš Kristus včera i dnes,

začátek a konec,

alfa i omega.

Je pán všech věků,

On vládne dějinám,

Jeho je království i moc i sláva

po všechny věky věků.

Při této úpravě presbytáře byl sedes přemístěn na levou stranu úpatí vítězného oblouku a socha sv. Stanislava z roku 1954 umístěna nad sedes. Ambon byl naopak umístěn na pravou stranu úpatí vítězného oblouku a nad něj byl přenesen barokní kříž z retabula. Roku 2000 získala kunštátská farnost darem od německé farnosti Heidelberg-Ziegelhausen dvoumanuálové varhany s pedály, které byly v donátorské farnosti sestaveny po druhé světové válce. Proto byly v roce 2001 původní kunštátské varhany demontovány, kůr byl stržen a nahrazen novým, který je oproti původnímu o přibližně 60 centimetrů předsunutý. Původní zábradlí se nedochovalo a bylo nahrazeno novým.

Poslední a velmi zásadní úprava interiéru kostela proběhla v roce 2008. Důvodem bylo již značně neekonomické a poruchové podlahové topení z roku 1970 a také snaha o celkovou změnu liturgického prostoru kostela. Podlahové topení bylo vytápěno z farní budovy, přívod teplé vody vedl v podkoku pod silnicí, tudíž vznikaly velké tepelné ztráty. Proto byl plynový kotel umístěn do „staré“ sakristie. Podlaha v celém kostele byla vybourána (při této příležitosti proběhl archeologický výzkum společnosti Archaia Brno o.p.s), odizolována a bylo zprovozněno nové podlahové topení. Dále bylo provedeno vnitřní odvlhčení kostela, nová elektroinstalace a ozvučení. Byly zbourány zděné zpovědní místnosti pod kůrem, důvodem bylo zvětšení prostoru pro věřící. Nová zpovědní místnost vznikla pod schodištěm nad oratoř probouráním zdi v jižní (Zbraslavecké) kapli, odkud je také do nové zpovědní místnosti vchod. Původní ambon, který byl vyroben ze zbytků kazatelny, byl nahrazen ambonem z kostela Sv. Ducha na Lipce. Stejně tak i sedes, jako který dosud sloužila obyčejná židle. Podlaha kostela byla vydlážděna keramickou dlažbou imitující přírodní kámen.

Presbytář, oba jeho stupně, stejně jako třetí stupeň před svatostánkem byly olemovány přírodním kamenem. Půdorys presbytáře byl obloukem rozšířen do prostoru hlavní lodi, tak aby se oltář mohl posunout blíže k věřícím. Toto nové navržení půdorysu presbytáře pochází z II. návrhu řešení úpravy liturgického prostoru od Ing. arch. Jaroslava Drápala a Ing. arch. Kristýny Frankové. Jejich celkové řešení interiéru nebylo realizováno.

Od roku 2000 proběhlo několik pokusů o celkovou úpravu liturgického prostoru, bylo osloveno několik architektů a umělců a následně vytvořeno několik návrhů řešení, avšak žádný nebyl vybrán jako vhodný a následně realizován.

Tímto jsem vyčerpал popis úprav liturgického prostoru kostela sv. Stanislava po II. vatikánském koncilu. V následující podkapitole rozčlením liturgický prostor na jednotlivé části a funkční místa. Ke každé části a funkčnímu místu uvedu požadavky liturgických předpisů, současný stav těchto částí a míst v kunštátském kostele a vzájemné porovnání jejich stávajícího stavu s liturgickými požadavky.

3. Základní rozčlenění liturgického prostoru, požadavky liturgických předpisů a jejich porovnání se současným stavem v kostele sv. Stanislava

3.1. Důležité části liturgického prostoru

Koncepce úprav liturgického prostoru vydaná Českou biskupskou konferencí (dále jen KULP) uvádí jako důležitá místa bohoslužebného prostoru následující:

a) presbytář, b) prostor pro věřící, c) kůr, d) kaple pro adoraci, e) kaple pro všední den – zimní kaple (vedlejší bohoslužebný prostor), f) křestní kaple, g) zpovědní místnost, h) prostor s proměnlivou funkcí.¹⁴ Ne všechna tato místa jsou v kunštátském kostele zbudována.

3.1.1. Presbytář

Bezesporu hlavním místem liturgického dění je presbytář. Je místem, kde stojí oltář, z ambonu je zde kázáno Boží Slovo. Musí zde být umístěn kříž. V presbytáři má své místo sedes předsedajícího. Pokud to prostor umožní, bývá doplněno i další zařízení – sedadla pro ministranty, koncelebující kněze, jáhny, stolky (abaky) pro bohoslužebné knihy a potřeby. Místa pro přísluhující mají být umístěna tak, aby se zamezilo zbytečnému pohybu v presbytáři. Jestliže nelze jinak, může zde být umístěn i svatostánek. Katedra, sedadlo pro biskupa, je povinnou součástí presbytáře katedrály. Presbytář má být v každém typu kostela, centrálním i podélném, vhodně vymezen a zviditelněn. Nejvhodnější způsob je vyvýšení, a to nejlépe třemi schody po 10 cm. Doporučená šířka nejnižšího stupně je 60 cm. Důvodem je bezpečné podávání svatého přijímání. Orientační potřebná plocha presbytáře na jednu osobu činí asi 2 m². Umělecká výzdoba presbytáře by měla korespondovat s hmotným symbolem zasvěcení kostela. Dění v presbytáři má být dobře viditelné ze všech míst pro věřící, a to pokud možno i u stávajících staveb.¹⁵

Současný presbytář kunštátského kostela sv. Stanislava můžeme vidět na fotografii č. 15. Podlaha presbytáře je předsunuta asi 130 cm před vítězný oblouk, vyvýšena o dva stupně, vysoké 15 a 14 cm. První stupeň je široký 33 cm. Svatostánek je vyvýšen o další stupeň 13 cm

¹⁴ Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 3.

¹⁵ Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 3 – 4.

vysoký. Předsunutím půdorysu presbytáře před vítězný oblouk je dosaženo toho, že sedes i ambon mohou být umístěny v prostoru presbytáře (sedes na pravé straně a ambon na levé straně). Oltář je umístěn ve vítězném oblouku. Svatostánek je součástí bývalého hlavního oltáře, jeho umístění pod retabulem je tedy jasně dáno. Kříž je umístěn na pravé vnější straně vítězného oblouku nad sedes. Křtitelnice a paškál jsou umístěny vlevo před svatostánkem, na protější straně stojí na prostém dřevěném podstavci socha sv. Stanislava. Abaky a místa k sezení pro jáhna a ostatní příslušující se nacházejí podél stěn mezi oltářem a svatostánkem. Jedná se o obyčejné dřevěné stolky a židličky, pouze sedadlo pro jáhna je shodné se sedes. Jednotlivá funkční místa rozeberu samostatně níže. Celému presbytáři vévodí výše zmiňovaná freska od Milivoje Husáka namalovaná na retabulu. Svou velikostí a tím, že je namalována přes celé retabulum a nectí jeho ohraničení horním obloukem, stává se dominantou prostoru a strhává veškerou pozornost na sebe.

3.1.2. Místo pro věřící

Mezi presbytářem a místem pro věřící by mělo být dostatečné množství prostoru. Bývá zde podávána eucharistie, může zde být udělována svátost biřmování většímu počtu věřících, je zde umístěno klekátko pro snoubence. V neposlední řadě zde probíhají pohřby. S tím souvisí nutnost bezproblémového otočení rakve při odnášení zesnulého a větší množství květinových darů.

Samotný prostor pro věřící má být přizpůsobený aktivní účasti bohoslužby. V případě stavby nového kostela, nebo při úpravách stávajícího, je vhodnější centrální uspořádání oproti podélnému. To symbolizuje shromáždění společenství kolem Krista. Prostor je většinou vybaven lavicemi orientovanými k oltáři. Uspořádání lavic má zajistit dobrou viditelnost a dostatečné množství prostoru pro liturgické průvody a přistupování věřících k podávání eucharistie.¹⁶ Všeobecné pokyny k Římskému misálu (dále IGMR) upozorňují na nutnost opustit zvyk vyhrazování soukromých míst.¹⁷ Tento požadavek stanovil II. vatikánský koncil v Konstituci o posvátné liturgii a má zamezit vytváření společenských rozdílů: „Při liturgii ať se ani v obřadech ani vnější okázalostí nedává přednost soukromým osobám nebo společenskému postavení, kromě rozdílů vyplývajících z liturgické funkce a ze svátostného svěcení a kromě poct, které podle liturgických předpisů náležejí světským představitelům.“¹⁸ Dále by v prostoru pro věřící měl být umístěn stolek pro obětní dary a u vstupu kroupenka

¹⁶ Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 6.

¹⁷ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Všeobecné pokyny k římskému misálu*, s. 83.

¹⁸ II. Vatikánský koncil, *Konstituce o posvátné liturgii*, Sacrosanctum concilium, čl. 32.

se svččenou vodou. Je také třeba zohlednit potřebu přibližně 0,5 m² na jednu stojící a 1,5 – 2,0 m² na jednu sedící osobu.¹⁹

Požadavek na dostatečné množství místa mezi prostorem pro věřící a presbytářem je v kunštátském farním kostele dodržen. Tento prostor je vymezen šířkou bočních lodí a hlavní lodi. V případě potřeby je možné jej rozšířit odstraněním laviček, které jsou určeny pro děti. Jelikož se jedná o podélné uspořádání chrámu, lavice pro věřící v hlavní lodi jsou seřazeny do dvou řad. Jedná se lavice pořízené v letech 1894 až 1913 – fotografie č. 16. Mezi řadami lavic je ulička, jejíž šířka je na hranici komfortního průběhu liturgických průvodů. Mezi lavicemi a zdmi hlavní lodi jsou také menší uličky, které slouží pro návrat věřících po přijetí eucharistie, popelce apod. Jejich šířka taktéž není dostatečná, nicméně tyto uličky značně napomáhají urychlení návratu věřících na svá místa. Do jedné lavice se velmi pohodlně vejde pět osob, větší počet je sice možný, ale velmi nekomfortní. Při budoucí výměně lavic, které jsou již dožitá a několikrát více či méně úspěšně opravované, je třeba velmi dobře zvážit, zda jejich šířku nezmenšit na úkor rozšíření uliček. Sice by liturgické průvody a pohyb věřících při slavení mše probíhaly pohodlněji, avšak tato úprava by mohla vést ke snížení počtu míst k sezení pro věřící. Vzhledem k půdorysnému rozložení kostela, je jen stěží myslitelné jiné uspořádání lavic. Jelikož presbytář je dostatečně vyvýšen, viditelnost věřících na liturgické dění je zajištěna. Na levé přední lavici je dosud umístěna mosazná cedulka s vyraženým nápisem „MÍSTO PRO PANA UČITELE – DOZORCE“, nicméně se jedná o historický a dnes již úsměvný artefakt. Nikdo z farníků toto nepovažuje za projev vytváření společenských rozdílů, místo může obsadit kdokoliv, avšak o místa v předních řadách je mezi věřícími stále menší zájem.

Dalšími místy pro věřící jsou místa v bočních kaplích. Jak jsem již zmínil, lavice z těchto kaplí byly odstraněny a nahrazeny dřevěnými skládacími židlemi, které nejsou pevně spojeny do řad, fotografie č. 17 a 18. Toto řešení sice zaručuje dostatek individuálního prostoru pro sedícího, ale místo není vybaveno klekátkem, a tudíž se stává nepohodlným při klečení. Také fakt, že židle je třeba po mši znova porovnat do řad, tomuto řešení nepřispívá. Myslím, že budoucí pořízení lavic bude nevyhnutelné. K dobré viditelnosti by přispěla jejich orientace mírně šikmo směrem k oltáři.

¹⁹ Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 6.

3.1.3. Kůr

KULP označuje kůr jako prostor pro varhany a sbor, případně pro orchestr. Jako potřebnou plochu uvádí 0,5 m² na zpěváka a asi 1 m² na hudebníka. Jeho umístění má dávat najevo, že všichni shromáždění tvoří jedno společenství.²⁰ IGMR k místu vyhrazenému pro zpěváky dodává, že má členům „usnadnit vykonávání jejich služby a každému členovi sboru umožnit plnou účast na mši, totiž účast svátostnou.“²¹ Umístění kůru ve starších kostelích k vytváření společenství příliš nepomáhá. O to náročnější úkol je umístění kůru při navrhování nového kostela či úpravě stávajícího.

Kůr v Kunštátě byl v roce 2001 rozšířen a bylo na něm nainstalováno nové zábradlí. Toto zábradlí působí velmi robustním dojmem, jak dokládá fotografie č. 16. Sice se jedná o jeden z nejnovějších inventářů, ale jeho výměna by byla vhodná. V současné době je kůr rozdělen na dvě části. Levou stranu a střed kůru tvoří místo pro zpěváky a hudebníky, kteří občas doprovázejí liturgii. Je zde také umístěn hrací pult varhan. Menší část na pravé straně slouží jako další místo pro věřící. Zde ovšem není dodržena dobrá viditelnost, slyšitelnost a tím ani plná účast na liturgickém dění. Přesto je toto místo u některých věřících velmi oblíbené. I umístění kůru - místa pro zpěváky a hudebníky, bude obtížné při obnově liturgického prostoru vhodně změnit.

3.1.4. Kaple pro adoraci

Tuto kapli je možné zařídit pouze tam, kde to umožňuje dostatek prostoru. U novostavby kostela by měla být vždy. Má zajistit dostatek soukromí a větší možnost soustředění. Měla by být vhodně přístupná z presbytáře a vybavená lavicemi, židlemi a klekátky. ²² Součástí adorační kaple je svatostánek. O svatostánku a jeho umístění (ať už v adorační kapli nebo v presbytáři, či jiné části kostela) pojednám v samostatném bodě jemu věnovaném.

Adorační kaple v kunštátském kostele není a její zbudování nebylo zatím ani zvažováno. Její případné zbudování místo jedné z bočních kaplí by sice bylo teoreticky možné, opět by ale došlo k výraznému úbytku míst pro věřící k sezení.

²⁰ Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 6.

²¹ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Všeobecné pokyny k římskému misálu*, s. 83 – 84.

²² Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 7.

3.1.5. Kaple pro všední den – zimní kaple

Její zřízení přichází v úvahu pouze tam, kde je to prostorově, případně finančně možné. Praktické důvody pro její zřízení jsou dva. Ekonomický, kdy se v zimě vytápí menší prostor. Druhý důvod je liturgický. Menší prostor působí komorněji a tím pomáhá věřícím snáze vytvořit společenství Božích dětí. Kaple obsahuje oltář, ambon, sedes, lavice či židle, případně další mobiliář, podle potřeb a možností.²³

Kaple pro všední den – zimní kaple, se týká to stejné jako u adorační kaple. Navíc vzhledem k velikosti kostela, ke stavebně neoddělenému prostoru i systému vytápění bočních kaplí od hlavní lodi je zcela bezpředmětné.

3.1.6. Křestní kaple – prostor pro slavení křtu

Křtem vstupujeme do společenství církve. Křest je nejvýznamnější událost v životě člověka, jsou nám odpuštěny všechny hříchy. Jsme přivtěleni ke Kristu, stáváme se Božími dětmi.²⁴ Vlastní prostory pro křest se objevují od 3. století, od 4. století sloužily ke křtu i samostatné budovy – baptisteria, se zapuštěným bazénem, 40 – 60 cm hlubokým. Ve středověku se začínají používat dřevěné nebo kamenné kádě nebo nádoby. Od doby románské se uchovává křestní voda v kamenných nebo kovových křtitelnicích v podobě poháru, opatřených víkem.²⁵ V této podobě je používáme dodnes. Současný prostor pro slavení křtu dle KULP zahrnuje křtitelnici, paškál a odkládací stolek pro liturgické předměty a knihy. „Křtitelnice symbolizuje první svátost církve a je pouze ve farních kostelích. Má být umístěna tak, aby byla všem viditelná. Mimo velikonoční dobu je u křtitelnice umístěn paškál, od jehož světla se zapaluje svíce pro každého pokřtěného.“²⁶ Křtitelnice není kostelním mobiliářem, ale liturgickým místem. Proto se v prostoru nepřesouvá podle potřeby různých liturgických slavností. Většinou se navrhuje jako samostatný prostor odlišný od lodi kostela. Také není vhodné umístění na rozhraní presbytáře a prostoru pro věřící.²⁷

V Kunštátě je nyní křtitelnice umístěna v presbytáři, po levé straně svatostánku (bývalého hlavního oltáře). Vedle ní je umístěn svícen s paškálem (fotografie č. 22), paškál

²³ Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 7.

²⁴ Srov. ČERNOUŠEK, Tomáš. *Liturgický prostor*.

²⁵ Srov. Adam, A., *Liturgika, Křesťanská bohoslužba a její vývoj*, s. 416 417.

²⁶ ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 7.

²⁷ Srov. KOPEČEK, P., *Liturgie a architektura: Moderní sakrální architektura v Čechách a na Moravě*, s. 96.

bývá během velikonoční doby postaven vedle ambonu. Křtitelnice pochází z druhé poloviny 19. století, jedná se o mramorovou nohu s nádrží, opatřenou dřevěným víkem, na němž stojí sousoší Křtu Páně. Požadavek na umístění stolku pro odkládání potřeb a knih poblíž křtitelnice není z prostorových důvodů dodržen. Křtitelnice, ačkoli nemá být mobiliářem, přesouvá se na dobu velikonoční před sedes, do prostoru mezi presbytářem a prostorem pro věřící, čemuž odpovídá i její technický stav. To, že by v kunštátském kostele mohla vzniknout křestní kaple nebo samostatný prostor pro slavení křtu, není opět z prostorových důvodů reálné.

3.1.7. Zpovědní místnost

Svátost smíření nás směřuje s Bohem a pomáhá nám ve zdokonalování se v duchovním životě. Otevřené zpovědnice k udělování svátosti smíření nejsou vhodné, mají být tedy nahrazeny uzavřenými a prostornými zpovědnicemi, vhodnější však jsou zpovědní místnosti. Zpovědní místnost je vhodné opatřit signalizací, zde je volno, či obsazeno.²⁸

Dle KULP má zpovědnice nebo zpovědní místnost věřícím umožnit anonymní, ale i otevřený způsob zpovědi. Prostor má být zvukově izolován, vybaven dvěma židlemi, přepážkou, klekátkem a křížem.²⁹ Co se týče umístění, „zpovědnice se navrhuje v tmavém koutě kostela, ale na vhodném a viditelném místě, v blízkosti dveří“.³⁰

Nově vzniklá zpovědní místnost ve Zbraslavecké kapli (fotografie č. 19 – 21) je vhodně vybavená a umožňuje otevřený i anonymní způsob zpovědi. Nesplňuje však požadavek na umístění v temném místě poblíž dveří. Je umístěna naproti oknu, místo je tedy dostatečně světlé. Je sice umístěna nedaleko od dveří kaple, ale tyto dveře se otevírají jen před nedělními bohoslužbami. Pokud potřebuje věřící přistoupit ke svátosti smíření, musí projít celou hlavní lodí kostela. Řešením by snad mohlo být obnovení zpovědních místností pod kůrem, které byly v roce 2008 odstraněny. Avšak při zvažování jejich odstranění a současném hledání vhodného místa pro zbudování nové zpovědní místnosti, bylo vybráno toto kompromisní řešení, které zaručuje větší počet míst pro věřící.

²⁸ Srov. ČERNOUŠEK, Tomáš. *Liturgický prostor*, s. 53.

²⁹ Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 7.

³⁰ KOPEČEK, P., *Liturgie a architektura: Moderní sakrální architektura v Čechách a na Moravě*, s. 95.

3.1.8. Prostor s proměnlivou funkcí

Jediný požadavek, který je na tento prostor kladen, je důstojnost místa. Může se jednat o významově odlišnou část prostoru chrámu či samostatnou kapli. Jsou to prostory doplňkové, vycházející z náboženských a kulturních tradic. V závislosti na období liturgického roku umožňují instalovat mariánskou svatyni, betlém, Getsemanskou zahradu či Boží hrob.³¹

Tyto požadavky splňují obě boční kaple. V severní - Rudecké kapli bývá o Vánocích umístěn betlém a v měsíci květnu a říjnu socha Panny Marie Lurdské. Jižní - Zbraslavecká kaple slouží po odstranění obrazu sv. Josefa a otevření křídel retabula jako Getsemanská zahrada, v oltáři je umístěn Boží hrob.

Nyní jsem dokončil základní rozdělení, popis a zhodnocení jednotlivých funkčních částí liturgického prostoru. Dále bych se chtěl věnovat jednotlivým funkčním místům.

3.2. Jednotlivá funkční místa liturgického prostoru

3.2.1. Oltář

Katechismus katolické církve (dále jen KKC) o oltáři říká: „Oltářem Nové smlouvy je kříž Páně, z něhož pramení svátosti a velikonoční tajemství. Na oltáři, který je středem kostela, se zpřítomňuje pod svátostnými znameními oběť kříže. Je také stolem hostiny Páně, k níž je lid Boží pozván“.³² Je také stolem „večeřadla a domu učedníků z Emauz, je živou skálou, o které mluví apoštol Pavel.“³³ To dokazuje, že křesťanský oltář se nepodobá obětním oltářům jiných kultů.³⁴ Pohled církevního práva na oltář je následující: „Oltář čili stůl, na němž se slaví eucharistie, se označuje jako „pevný“, jestliže je postaven tak, že je zapuštěn v podlaze, a proto nemůže být odstraněn; jako „přenosný“, jestli může být přenesen.“³⁵ V kostele má být posvěcený pevný oltář. Měl by být oddělený od stěny, aby se kolem něj mohlo snadno obcházet a mše se na něm mohla slavit čelem k lidu. Má tvořit skutečný střed a strhávat na sebe pozornost celého společenství. Pokud v již postaveném kostele tuto podmínku nesplňuje stávající oltář a není možné jej přemístit, nemá mít obvyklý charakter.

³¹ Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 8.

³² Katechismus katolické církve, čl. 1183.

³³ KOPEČEK, P., *Liturgie a architektura: Moderní sakrální architektura v Čechách a na Moravě*, s. 89.

³⁴ Srov. RICHTER, Klemens. *Liturgie a život: smysl liturgie, mše, církevní svátky, svátostná znamení*, s. 265.

³⁵ Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny, kánon 1235.

Namísto něj má být vybudován nový, pevný a řádně posvěcený. Pevný oltář by měl mít kamennou stolní desku. Biskupské konference mohou povolit také jiný vhodný a umělecky ztvárněný materiál desky. Sloupky a podstavce mohou být z jakéhokoli vhodného a pevného materiálu. Pro výrobu přenosného oltáře může být použit jakýkoli ušlechtilý a pevný materiál. Pro přenosný oltář stačí obřad žehnání. Při svěcení se má zachovat zvyk ukládání ostatků svatých pod pevný oltář. Nemusí se jednat o ostatky mučedníků, nesmí však být pochybnosti o pravosti těchto ostatků. Velikost oltáře by měla být nejméně 70 x 140 cm, výška pak 95 – 97 cm. Oltář má být přikryt alespoň jedním přiměřeným oltářním plátnem. Svíce mohou být umístěny na samotném oltáři nebo v jeho okolí. Na oltáři nebo v jeho těsné blízkosti by měl být umístěn kříž. Květinová výzdoba má být střídavá, odpovídat liturgickému období. Vhodnější je ozdobení bezprostředního okolí oltáře než samotné menzy. Obcházení oltáře musí být možné ze všech stran. Minimální vzdálenost mezi oltářem a schodem do chrámové lodi by měl být minimálně 80 cm, ale doporučovaná vzdálenost je 250 cm.³⁶

Kunštátský oltář (fotografie č. 23 a 24) není pevný, co do povahy se spíše jedná o oltář přenosný. Nemá kamennou desku, ani desku z jiného ušlechtilého materiálu. Nejsou v něm umístěny ostatky světců, ostatky jsou přítomny ve výše zmiňovaném relikviáři (fotografie č. 10), který je na oltáři umístěn. Tento relikviář tak plní i požadavek na přítomnost kříže poblíž oltáře. Je zjevné, že toto řešení není naprosto vhodné. Materiál, ze kterého je oltář zhotoven, není příliš důstojný, jedná se snad o kombinaci fládované překližky, dřevěné vnitřní konstrukce a zbytků ozdob, snad z původních bočních oltářů. Umístění v prostoru je vhodné, oltář lze dobře obcházet ze všech stran, i jeho rozměry jsou dostačující (70 x 150 x 95 cm). Celkově můžeme popsat oltář jako provizorní řešení vzniklé nedlouho po II. vatikánském koncilu, a jako takové již padesát let přetrvává.

3.2.2. Ambon

Kristus je přítomen ve slově, to mluví on, když se v církvi předčítá Písmo svaté.³⁷
„Důstojnost Božího slova vyžaduje, aby v kostele bylo vhodné místo, z něhož se Boží slovo hlásá a k němuž se přirozeně obrací pozornost věřících.“³⁸

³⁶ Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 4 - 5.

Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Všeobecné pokyny k římskému misálu*, s. 79 - 81.

³⁷ Srov. II. Vatikánský koncil, *Konstituce o posvátné liturgii Sacrosanctum Concilium*, čl. 7.

³⁸ Katechismus katolické církve, čl. 1184.

Původním místem pro hlásání Božího slova byla katedra, později se přesunulo místo hlásání až k mřížce. Někde se uchovaly také ambony (z řeckého anabainein – vystupovati), zvýšené asi o jeden metr nad úroveň podlahy. Dalším mezistupněm byly kazatelny na zvýšeném místě, gotické a barokní byly situovány doprostřed lodi. K obnově ambonu došlo po II. vatikánském koncilu. Tím získal ambon významné postavení v obnovené liturgii.³⁹ Z ambonu mají být přednášena pouze čtení, responsoriální žalm, velikonoční chvalozpěv, případně homilie a úmysly v přímlovách. K ambonu mají přistupovat pouze služebníci slova a neměl by být používán k nebohoslužebným účelům. Má být vhodným místem, ke kterému věřící přirozeně obrací svou pozornost. Proto musí být umístěn tak, aby věřící dobře viděli i slyšeli přednášejícího. Součástí ambonu je pult, jehož doporučená výška je 100 – 120 cm. Nejčastěji bývá umístěn na rozhraní presbytáře a prostoru pro věřící. Před tím, než ambon začne sloužit liturgickému účelu, je vhodné jej požehnat.⁴⁰ Ambon plní zásadní roli v liturgickém shromáždění, je stabilním místem, oltářem slova. Bývá však vnímán jako pult k četbě Božího slova a ne jako samostatné liturgické místo, které se má typologicky i symbolicky vztahovat k oltáři.⁴¹

Současný ambon – fotografie č. 25 a 26 je vyroben z měkkého dřeva a je prostý jakýchkoliv ozdob. Není příliš velký (35 x 46 x 114 cm), přesto disponuje poličkou pro odkládání liturgických knih, což je velmi praktické. Zvolený materiál je opět provizorním řešením, ambon nepůsobí důstojným dojmem. Jeho umístění v prostoru je dle liturgických požadavků vhodné, je dobře viditelný. Po technické stránce by mohl být posunut o několik centimetrů dopředu. Tím by se zvětšil prostor pro ministranty se svícemi při předčítání evangelia. Přestože má moderní tvar, je silně napaden červotočem a na pokraji životnosti.

3.2.3. Sedes – sedadlo pro předsedajícího a ostatní sedadla

Kristus je stále přítomen ve své církvi, je přítomen v mešní oběti i v osobě sloužícího kněze.⁴² „Sedadlo pro celebrujícího kněze má naznačovat, že jeho úkolem je předsedat shromáždění a řídit modlitbu.“⁴³ Proto nejvhodnější místo je tváří k lidu v čele presbytáře.

³⁹ Srov. ČERNOUŠEK, Tomáš. *Liturgický prostor*, s. 43.

⁴⁰ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Všeobecné pokyny k římskému misálu*, s. 82., Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 5.

⁴¹ KOPEČEK, P., *Liturgie a architektura: Moderní sakrální architektura v Čechách a na Moravě*, s. 88 - 89.

⁴² Srov. II. Vatikánský koncil, *Konstituce o posvátné liturgii Sacrosanctum Concilium*, čl. 7.

⁴³ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Všeobecné pokyny k římskému misálu*, s. 82.

I sedes je vhodné požehnat. Tvarem se nemá podobat trůnu, má umožňovat sezení v liturgickém rouchu. Doporučená šířka je 70 cm. (Poblíž sedadla pro celebranta se umísťuje sedadlo pro jáhna pokud možno, též čelem k lidu. Významově mají být odlišena místa pro ostatní koncelebranty, vhodnější je umístit je tak, aby neseděli čelem k lidu.)⁴⁴ Jako vhodné a symbolické se jeví umístění sedadla pro předsedajícího v centrální ose za oltářem, avšak v dostatečné blízkosti věřícím, aby byl dobře viděn a slyšen. Sedes a oltář nemají být vedle sebe, protože nejsou typologicky na stejné rovině. Jeho umístění má poukázat na dialogický charakter slavení a nemá být projevem hierarchické struktury církve či nadřazeného postavení kněze. Přestože často bývá sedes vnímán jako měnitelný mobiliář kostela, je třeba se na něj dívat jako na výchozí bod a sjednocující prvek jednotlivých liturgických míst a částí liturgie.⁴⁵ Proto by se mu při architektonickém řešení prostoru měla věnovat patřičná pozornost. Myslím, že i materiál pro jeho výrobu by měl být ušlechtilý a v souladu s ostatními liturgickými místy. Přestože se nemá podobat trůnu, měl by být dostatečně pohodlný. Stejně jako u ambonu a oltáře, i v případě sedes je třeba počítat s umístěním zařízení pro dobrou slyšitelnost.

Stávající sedes (fotografie č. 27) je stejného stylu a ze stejného materiálu jako stávající ambon. Je umístěn pod pravým úpatím vítězného oblouku. Rozměrově je dostačující, tvarem rozhodně nepřipomíná trůn, myslím, že je značně nepohodlný. Nepůsobí důstojně nejen tvarem, ale ani použitým materiálem. To samé můžeme říci o sedadlu pro jáhna, které je naprosto shodné se sedes. Co se týče umístění, je prakticky hned vedle oltáře, což je z liturgického hlediska špatné řešení. Sedadla pro ministranty (fotografie č. 28 a 29) jsou umístěny podél stěn presbytáře. Jejich umístění je vhodné, při liturgii přísluhující zbytečně nepřekračují středovou osu a jsou dostatečně blízko abakům a veškerému liturgickému dění. Jedná se o obyčejné dřevěné stoličky nespojené do pevných řad, navíc je každá jiná. I o sedes a dalších místech pro přísluhující můžeme říci, že se jedná o přetrvávající provizorní řešení.

3.2.4. Svatostánek - tabernákl

Potřeba svatostánku vychází z potřeby uchovávat konsekrované hostie pro přijímání eucharistie nemocných a umírajících. Původně byly svatostánky v bočních kaplích, závěsné nad oltářem či uložené ve zdi presbytáře. Během 15. století dochází úplnému prosazení spojení

⁴⁴ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Všeobecné pokyny k římskému misálu*, s. 82 - 83., Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 5 - 6.

⁴⁵ Srov. KOPEČEK, P., *Liturgie a architektura: Moderní sakrální architektura v Čechách a na Moravě*, s. 87 - 88.

svatostánku s oltářem.⁴⁶ II. vatikánský koncil toto spojení s hlavním oltářem navrhuje. IGMR doslova říká: „Z hlediska zřetelnosti znamená je velmi vhodné, aby na oltáři, kde se slaví mše, nebyl svatostánek, v němž se přechovává Nejsvětější svátost.“⁴⁷ „Svatostánek v kostelích má být umístěn na velmi vznešeném místě s největší poctou. Ušlechtilý vzhled, umístění a bezpečnost eucharistického svatostánku mají pomáhat adoraci Pána, který je skutečně přítomen v nejsvětější svátosti oltářní.“⁴⁸ Tolik říká ke svatostánku, neboli tabernáku, KKC. Kodex kanonického práva v kanonu 938 požaduje svatostánek neodstranitelný, dobře uzamykatelný, vyrobený z pevného a neprůhledného materiálu. Před samotným používáním má být požehnaný. Má být v kostele jediný, v jeho blízkosti má svítit „věčné světlo“ připomínající Kristovu přítomnost. Umístění ve starších kostelích je možné samostatně v presbytáři, nevylučuje se ani možnost využití starého oltáře. Další možností je umístění v boční kapli. U nových kostelů je vhodné zřízení adorační kaple. Ta má být vhodně propojena s presbytářem. Tím vznikne vhodné místo pro adoraci a soukromou pobožnost a zároveň bude zajištěna dobrá přístupnost během slavení mše. Pokud se jedná o samostatně stojící svatostánek, je nutné opatřit jej plochou pro manipulaci s liturgickými nádobami. Při vstupu do kostela má být zřejmé, kde je svatostánek umístěn.⁴⁹ Zajímavý a myslím, že mnohdy praktický názor na umístění svatostánku zastává Kopeček (2013, s. 92), který vidí jako legitimní umístění svatostánku v lodi kostela. Jako důvody uvádí předpoklad nesouběžných různých liturgií a pobožností a dále to, že toto umístění nezakazují žádné církevní dokumenty nebo církevní knihy. Myslím, že toto umístění může být vhodným řešením při úpravách liturgických prostorů starších kostelů. Co se týče volby materiálu pro výrobu, dle mého názoru by měl korespondovat s materiály zvolenými ke ztvárnění oltáře a ambonu. Samotné ztvárnění a umístění má být provedeno tak, aby svatostánek „zdůrazňoval a ukazoval pravdu, že Kristus je skutečně přítomen v Nejsvětější svátosti“.⁵⁰

Svatostánek v kostele sv. Stanislava v Kunštátě (fotografie č. 30) je součástí bývalého hlavního oltáře, což je zcela v souladu s církevními předpisy. Toto řešení nebylo třeba po II. vatikánském koncilu měnit a pokoncilní úpravy svatostánku byly jen nepatrné (odstranění baldachýnu a snížení podstavců pod anděly). Tím, že doznal jen minimálních změn, snad jako

⁴⁶ Srov. ČERNOUŠEK, Tomáš. *Liturgický prostor*, s. 51 - 52.

⁴⁷ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Všeobecné pokyny k římskému misálu*, s. 85.

⁴⁸ Srov. Katechismus katolické církve, čl. 1183.

⁴⁹ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Všeobecné pokyny k římskému misálu*, s. 84 - 85., Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Koncepce úprav liturgického prostoru*, s. 7.

⁵⁰ Katechismus katolické církve, čl. 1379.

jediné funkční liturgické místo zapadá do původní koncepce řešení liturgického prostoru presbytáře. Vzhledem k použitému materiálu a stáří se jedná o důstojný prvek. Jedinou výtkou může být snaha odstraněný baldachýn alespoň trochu nahradit, což má zajistit doplněný oblouk z polystyrénu, který tvoří pozadí pro starší vyřezávanou ozdobu, která pravděpodobně není z původního svatostánku. Další výtku si zaslouží řešení umístění věčného světla na svatostánku. Žárovka je umístěna v malé kovové lampičce, která je položena na nevhodném podstavci (obrácený plastový květník). Tento podstavec je naštěstí zakryt polystyrénovým obloukem. Tyto nedostatky však jsou viditelné pouze z malé vzdálenosti, tudíž očím věřících v lavicích zůstanou skryty.

4. Tři varianty řešení interiéru podle návrhu MgA. Martina Findeise

Kunštátská farnost oslovila rodáka z nedalekých Boskovic, malíře a výtvarníka MgA. Martina Findeise, nyní působícího v obci Štoky, a požádala ho spolupráci na obnově interiéru, respektive presbytáře kostela sv. Stanislava. Výsledkem jeho snažení a spolupráce se zástupci farnosti vznikly celkem tři možné varianty řešení obnovy presbytáře. Všechny tři varianty počítají se zachováním fresky na retabulu, kdy u variant č. 1 a 2 je freska viditelná.

Varianta

č. 3 fresku zachovává, avšak zcela překrývá novým objektem. Všechny varianty ctí výškové a stupňovité uspořádání podlahy presbytáře z roku 2008. Nicméně za účelem využití celého prostoru presbytáře, je navrženo rozšíření schodů do jeho vstupu tak, jak je patrné z jednotlivých návrhů. V současné době schody vedou pouze středem. U všech variant se také počítá s opravou stávající křtitelnice a s původním křížem, včetně jeho stávajícího umístění. Žádná z variant neřeší umístění paškálu.

Je třeba brát v potaz, že všechny navržené varianty nejsou definitivně dokončeny.

4.1. Varianta č. 1

Do detailů nejvíce propracovaná je varianta číslo 1. – viz obrázky č. 1 a č. 2. Tento návrh nabízí nejmenší množství zásahů do stávajícího řešení. Zachovává jak fresku, tak starý oltář - svatostánek, který je částečně pozměněn. Je navržen nový pevný oltář, nový ambon a nový sedes se třemi sedadly a sedadla pro ministranty. Důležitým materiálem se stává použití skla na oltáři, ambonu a svícnech na starém oltáři. Úkolem použitého skla je převzetí, nebo alespoň rozptýlení dominantnosti fresky. Sklo má být výtvarně zpracováno do struktury, jemně zbarvené.

4.1.1. Původní oltář - svatostánek

Má být zachován a celkově opraven. Počítá se s odstraněním soch adorujících andělů a jejich nahrazením nově navrženými svícny. Celkem se jedná o šest kusů svícňů, vyrobených z kombinace skla a dřeva nebo skla a kamene – viz obrázky č. 3 a 4.

4.1.2. Oltář

Tvar nového oltáře je navržen jako pravidelný obdélníkový kvádr s předsazeným podstavcem a předsazenou kamennou deskou a je navržen ve dvou variantách – viz obrázky č. 5 a 6. Mírný rozdíl je v barevném provedení. Další rozdíl je v použití skleněné desky. U jedné varianty je použita pouze z čelní strany, u druhé varianty z čelní a obou bočních stran. Použité materiály – kámen a sklo mají být barevně i strukturálně sladěny se starým oltářem – svatostánkem. Barva čelní skleněné desky se má směrem ke středu zesvětlovat, tak aby byl navozen pocit vyzařování světla zevnitř oltáře. Tomuto jevu může napomáhat vhodně zvolené a umístěné umělé osvětlení uvnitř oltáře.

4.1.3. Ambon

Ze stejných materiálů jako oltář je navržen i ambon – viz obrázek č. 7. Jedná se o pevný a prostý pult. Tělo ambonu se při čelním pohledu zespoda nahoru mírně rozšiřuje. Podstavec a tělo ambonu jsou navrženy z kamene, deska pod knihu ze skla.

4.1.4. Sedes

Sedes je navržen z třeshňového dřeva. V jeho tvaru se objevuje motiv jakéhosi svislého prolomení z čelního i bočního pohledu. Základ sedadla tvoří deska pro sezení, umístěná na dvě svislé desky (nohy) postupně se rozšiřující z obou pohledů. Tento základní tvar sedadla je určen pro ministranty a je shodný s navrženým abakem – viz obrázek č. 8.

Samotný sedes tvoří tři sedadla. Prostřední pro celebrujícího kněze a dvě boční pro přísluhujícího kněze či jáhna. Všechny tři sedadla jsou opatřena opěrkami rukou a zad, prostřední sedadlo má opěrky mírně vyšší. Opěrky zad i rukou se od desky pro sezení mírně rozbíhají – viz obrázek č. 9.

4.1.5. Dispoziční uspořádání

Varianta č. 1 počítá s využitím původní sochy sv. Stanislava a dvěma možnostmi jejího umístění. Proto jsou pro tuto sochu navrženy dva různé podstavce. První varianta podstavce počítá s umístěním sochy v prostoru presbytáře, jedná se tedy o samostatně stojící podstavec – viz obrázek č. 10. I u tohoto tvaru se objevuje motiv prolomení svislého tvaru.

Druhou variantou podstavce je jakási polička, která má umožnit umístění sochy na zeď – viz obrázek č. 11. Oba podstavce jsou navrženy z třešňového dřeva.

Co se týče dispozičního uspořádání, je velmi podobné současnému stavu – viz obrázek č. 12. Na svém místě zůstávají oltář, svatostánek, sedes, sedadla pro ministranty, abaky i kříž. Ambon je posunut blíže středové ose presbytáře. Tím vedle něj vzniká prostor pro umístění křtitelnice. Autor návrhu připravil u této varianty dvě možnosti umístění sochy sv. Stanislava. Jak vidíme na obrázku č. 2, socha je umístěna na svém současném místě, ale na novém podstavci. Tím se otvírá možnost obohatit prostor nad křtitelnicí novým objektem – viz obrázek č. 13. Jeho tvar a provedení není blíže specifikováno. Jeho úkolem má být zvýraznění symboliky křtu, Ducha Svatého či Boží Trojice. Druhou možnost ukazuje obrázek 1. Zde je socha umístěna na zdi nad křtitelnicí.

4.1.6. Zhodnocení

Pokud bych měl návrh hodnotit, tato varianta řešení presbytáře se mi jeví jako nejvíce zdařilá. Provedení oltáře a jeho ztvárnění se mi velice líbí a myslím, že je dostatečně důstojné. Jedná se o prosté a jednoduché tvary a v jednoduchosti je krása. Tvar, barva a použité materiály se podobají starému oltáři – svatostánku a vhodně se doplňují. Navržený ambon se mi zdá dostatečně důstojný. Avšak nevidím zde možnost umístění poličky pro ukládání liturgických knih, což je velká škoda. Co se týče umístění liturgických míst, je v souladu s církevními předpisy. Tato varianta dostatečně řeší patrocinium kostela. V případě umístění sochy nad křtitelnicí, dochází k jakémusi splývání těchto dvou prvků, téměř to vypadá, že sv. Stanislav na křtitelnici stojí. Proto bych se přikláněl k ponechání sochy na současném místě, avšak na nově navrženém podstavci. Líbí se mi autorova snaha zachovat co nejvíce původních prvků inventáře.

4.2. Varianta č. 2

Tato varianta přináší zcela nové řešení, při zachování nástěnné malby. Celková kompozice vychází přímo z povahy fresky a doplňuje ji. Všechny ostatní prvky jsou nové. Autor se je snaží přizpůsobit do teplých barev fresky – červené, oranžové a okrové. Tomu odpovídá i zvažovaný materiál, tedy třešňové dřeva, červené sklo a případně ušlechtilý kov.

4.2.1. Svatostánek

Nový svatostánek tvarově reaguje na charakter oválu malby. Je navržen jako samostatně stojící, viz obrázky č. 14; 15 a 16. Tvoří jej noha na podstavci, obojí čtvercového půdorysu, o celkové výšce zhruba jedné třetiny celkové výšky svatostánku. Předpokládaný materiál pro výrobu je opět třešňové dřevo. Na nohu navazuje samotné tělo svatostánku. Dvířka jsou utvořena ze skla a mají stejnou strukturu, jaká je navržena pro čelní skleněnou desku oltáře. Jejich umělé prosvětlení má plnit funkci věčného světla. Jsou olemována obdélníkem, který je prolomený do vlastního středu, stejně tak všechny jeho strany. Tento prolomený obdélník je zezadu lemován paprsky různé délky. Paprsky i obdélník jsou vyrobeny ze dřeva a pozlaceny, alternativou je výroba z ušlechtilého kovu. Pod dvířky svatostánku je plánována vysouvací podložka určená pro výstav a pro manipulaci s eucharistií. Celkově svatostánek připomíná monstranci či slunce a navozuje dojem vycházení světla z jeho středu.

Po bocích svatostánku mají být umístěny nové samostatně stojící svícny z třešňového dřeva a kovu, viz obrázky č. 17 a 18. Každý svícen je určen pro tři svíce. Na tvaru svícnu je opět viditelné svislé, tentokrát nepravidelné prolomení.

4.2.2. Oltář

Nově navržený oltář má být vyroben z třešňového dřeva a ze skla. Tvar oltáře je navržen jako pravidelný obdélníkový kvádr s předsazeným podstavcem a předsazenou deskou - viz obrázky č. 19 a 20. Čelo oltáře je z výtvarně zpracované, strukturální a silné skleněné desky červené barvy. Barva skleněné desky se má směrem ke středu zesvětlovat, tak aby byl navozen pocit vyzařování světla zevnitř oltáře. Tomuto jevu má napomáhat vhodně zvolené a umístěné umělé osvětlení uvnitř oltáře. Provedení skleněné desky je zvažováno ve více variantách – viz obrázek č. 21.

4.2.3. Ambon

Navrženou variantu ambonu tvoří podstavec a horní deska pro knihu, mezi kterými jsou dvě, případně čtyři, masivní desky orientované svou plochou čelem k lidu, tvořící vlastní tělo ambonu. Desky jsou opět prolomeny, a to z čelního i bočního pohledu. K výrobě je opět určeno třešňové dřevo – viz obrázek č. 22.

4.2.4. Sedes

Provedení sedes i abaků je shodné s variantou č. 1.

4.2.5. Dispoziční uspořádání

Dispoziční uspořádání je prakticky stejné jako u varianty č. 1 – viz obrázky č. 23; 24 a 25. Opět se tu nabízejí dvě možnosti umístění sochy sv. Stanislava – viz obrázky č. 26 a 27.

4.2.6. Zhodnocení

Dle mého názoru není tato varianta tak zdařilá jako varianta č. 1. Jako nejzásadnější vidím ztvárnění a velikost svatostánku. Myslím si, že dle předloženého návrhu je zbytečně moc velký a svým provedením na sebe strhává značnou pozornost, která má patřit oltáři a ambonu. Musím připustit, že tím více či méně úspěšně snižuje dominanci stávající fresky nad ním. Přesto by svatostánek neměl být tolik honosný a nápadný, měl by se více podobat skříňce s baldachýnem či domečku. Při čelním pohledu do presbytáře to vypadá, že na oltáři stojí velká monstrance, nad kterou se vznáší postava Pána Ježíše.

Provedení oltáře a jeho ztvárnění je téměř shodné s předchozí variantou, avšak deska oltáře je dřevěná, což je méně vhodné řešení.

Navržený ambon, vzhledem k použití pouze dřeva, se mi nezdá dostatečně důstojný. Opět tu nevidím možnost umístění poličky pro ukládání liturgických knih.

Co se týče umístění liturgických míst, je v souladu s církevními předpisy. Opět je dostatečně řešeno patrocinium kostela. Co se týče umístění sochy sv. Stanislava, zastávám stejný názor jako u zhodnocení varianty č. 1.

4.3. Varianta č. 3

Toto řešení vychází z varianty č. 2, proto nebudu popisovat jednotlivá liturgická místa, pouze bych se opakoval. Je třeba zdůraznit, že tato varianta není definitivně dořešena.

Autor zcela zakrývá fresku Krista. Postavením navrhované stěny za svatostánek vzniká nový celek. Centrálními motivy retabula jsou svatostánek a nové sochy sv. Stanislava a dalších dvou, např. andělů. Přesná ikonografie není dosud definitivní a pravděpodobně by vzešla z další diskuse. Jako materiál pro výrobu soch je uvažováno patinované dřevo, případně keramika. Stejně tak není dotvořen formální tvarový charakter stěny. Měla by být tvořena dřevěnou kostrou, pokrytou kazetovými deskami, prostorově mírně prolamovanými.

Celkový pohled na tuto variantu - viz obrázky č. 28; 29; 30 a 31.

4.3.1. Zhodnocení

Toto řešení vidím jako nejméně vhodné. Snad jedinou výhodou je zakrytí fresky, při jejím fyzickém zachování pro další generace. Celkové řešení retabula se svatostánkem působí velice monumentálně. Veškerá pozornost věřících, která doposud byla směřována na fresku, by se přesunula sem a ne na oltář. Dle předložených obrázků působí presbytář dojmem nějaké „obřadní síně“ a jeví se mi jako velice nepříjemný. Myslím, že takováto zásadní změna by nebyla farníky přijata. Dispoziční řešení je stejné jako u předchozích dvou variant, tedy ve shodě s liturgickými předpisy.

V následující kapitole shrnu celkový stav současného interiéru kostela sv. Stanislava a budu se snažit nastínit, jak by mohl být interiér v budoucnu vyřešen.

5. Celkový pohled na současný interiér kunštátského kostela a možná řešení jeho jednotlivých částí a míst

Pokoncilní úpravy interiéru celého kostela velmi výrazně ovlivnily jeho současnou podobu. Z původně bohatě zdobeného barokního prostoru, vznikl postupnou redukcí výzdoby a vybavení interiér, který je velmi prostý a kombinuje původní a novodobé, mnohdy pouze provizorní, prvky. Dá se říci, že celý interiér působí stroze a chladně. Některá liturgická místa či jejich provedení neodpovídají církevním předpisům. Naopak v poslední době vznikly nové úpravy, na které bude nutno navázat, například výškové uspořádání podlahy v celém kostele. Při obnově některých starších kostelů bývá zvoleno elipsoidní či antifonální uspořádání, jako například v kostele svatého Václava v Letohradě. Toto uspořádání má svoje nezpochybnitelné výhody a je naprosto v souladu s liturgickými předpisy. Ale vzhledem k velikosti kostela, přítomnosti poměrně velkých bočních kaplí a potřebě velkého množství míst pro věřící, není toto uspořádání v kunštátském kostele reálné. Bude tedy nutné zachovat současné uspořádání. Jelikož většina původního inventáře kostela sv. Stanislava se nedochovala, nebo je v nevyhovujícím stavu, není již návrat k předkonicilní podobě interiéru, přizpůsobené současným požadavkům, možný. V současné době stojí tedy farnost Kunštát před nelehkým úkolem vytvořit komplexní a umělecky hodnotné řešení celého interiéru chrámu. Vzhledem k finanční náročnosti nebude možné interiér obnovit jednorázově. Je však třeba vytvořit celkový koncept, který bude postupně dle možností realizován. Při tvorbě tohoto konceptu je na zvážení možnost využití několika málo dochovaných původních prvků a jejich vhodné doplnění novými. Další možností je odstranění zbylých dochovaných prvků a vytvoření zcela nového inventáře. Veškeré změny interiéru je třeba provádět v souladu s celistvostí zásahu do stavby, esteticky a vkusně. Samozřejmostí je barevná a materiálová vyváženost. Je třeba zohlednit fakt, že provádíme úpravy kulturní památky. Zásadní roli hraje také vnímavost farníků k jakýmkoliv zásadním změnám.

Při několika pokusech, z posledních asi dvaceti let, vytvořit kompletní návrh liturgického prostoru, představovala vždy zásadní problém přítomnost fresky v presbytáři. Jak jsem již uvedl výše, strhává na sebe tento obraz veškerou pozornost, která by však měla patřit oltáři a ambonu.

První a zásadní otázkou je, zda fresku zachovat, či nikoli. Pokud zůstane zachována, ostatní inventář včetně oltáře se jí bude muset podřídít, nebo být ještě dominantnější než freska. K možnosti jejího odstranění přispívá fakt, že po jejím vytvoření nebyla na omítce odborně

zafixována a její současný stav si již vyžaduje restauraci. Proč ale restaurovat dílo, na něž jsou rozporuplné názory? Nabízí se zde možnost šetrného překrytí fresky nátěrem nebo nějakou jinou technologií, například překrytí sádrokartonem, které bude v budoucnosti možné odstranit, a tak ji zachovájí v neporušeném stavu pro příští generace. Tím by tvorba nového interiéru nebyla její přítomností dále limitována. Osobně se přikláním k jejímu překrytí. Nadále tedy budu vycházet z předpokladu, že retabulum je prázdné. Tím se naskýtá možnost vrátit na své původní místo sochu sv. Stanislava a tím také vyřešit problém patrocina kostela. Myslím si, že vzhledem k současným stavebním technologiím, je možné sochu svatého Stanislava umístit do místa původního výklenku. Jelikož nebude možné, vzhledem k možnosti překrytí fresky, výklenek znova obnovit, bylo by vhodné sochu opatřit nějakým vhodným, umělecky hodnotným pozadím. Zde přichází v úvahu například vhodná decentní mozaika. Další klíčový prvek je původní svatostánek. V tomto případě souhlasím s konceptem první varianty pana MgA. Martina Findeise a přikláním se k jeho zachování. Je v celkem uspokojivém stavu a odpovídá liturgickým předpisům. Dokonce se zachovala jeho původní stříška – baldachýn. Jako reálnou možnost vidím jeho zrestaurování a uvedení do původní podoby. Zde bych si dovolil od první varianty pana MgA. Findeise odchýlit, zachoval bych původní sochy andělů a znova je umístil na podstavce dle původního stavu před rokem 1980. Oltář i ambon je potřeba nahradit novými, z důstojného materiálu, odpovídající jejich významu.

Oltář je třeba konstruovat jako pevný. Ambon by měl být rozměrnější, podobný oltáři. Zde se opět přikláním k první navrhované variantě pana MgA. Findeise a oltář i ambon bych tvarově i barevně co nejvíce sjednotil s původním oltářem. U oltáře bych umístil nový kříž, vhodně esteticky ztvárněný. Je zde na zváženu, zda jej koncipovat jako pevně umístěný, nebo jej využívat jako kříž používaný při liturgických průvodech.

Co se týče sedes, líbí se mi prostorové uspořádání i umístění na původním místě, podle návrhů MgA. Findeise. Je zde však třeba sjednotit tvar s oltářem a ambonem. Umístění sedes na současném místě doplněného o sedadla pro koncelebrující kněze či jáhna vidím jako vhodné. Sice by bylo možné jej umístit do centrální osy za oltářem, ale není zde dostatek místa a dobrá viditelnost by také nebyla zajištěna. S nově vytvořeným sedes by měla korespondovat i místa k sezení pro ostatní přísluhující. Přikláněl bych se k formě lavic, ne jednotlivých sedadel, jejich současné umístění se zdá být vyhovující. Vhodnou změnu si také zaslouží provedení abaků.

Je samozřejmostí, že všechna liturgická místa a inventář presbytáře by měly být vyrobeny z důstojných materiálů odpovídajících jejich významu, a tak tvořit jeden harmonický, umělecky

ztvárněný celek. Navrhované materiály panem MgA. Martinem Findeisem pro první variantu jsou dle mého názoru dostatečně důstojné.

Umístění zpovědní místnosti sice není příliš vhodné, ale vzhledem k potřebě zachovat co nejvíce míst pro věřící, přikláním se k současnému řešení.

Prostor pro věřící v hlavní lodi i bočních kaplích by bylo vhodné vybavit novými lavicemi s klekátky. Lavice v bočních kaplích bych mírně pootočil směrem k oltáři, čímž bude dosaženo lepší viditelnosti do presbytáře. Zábradlí kůru, které je velikostně nepřiměřené k celkovému prostoru, bych nahradil menším. Opět by bylo vhodné, aby všechny prvky interiéru byly sjednoceny co do materiálu i provedení.

Jelikož Kunštát je město s hrnčířskou a keramickou tradicí, nabízí se možnost použití keramického materiálu při tvorbě různých plastik i částí samotného inventáře, vybavení, případně liturgických nádob.

Na závěr této kapitoly si dovolím malou poznámku. Myslím si, že je velká škoda, že se nepovedlo předkoncilní interiér kostela dochovat. Pokud by úpravy podle potřeb II. vatikánského koncilu byly provedeny trochu citlivěji, zachoval by si kostel svůj barokní ráz nejen po architektonické stránce. Nyní je však těžké hodnotit počínání našich předků. Nevíme, jaké důvody je k provedeným opatřením vedly, v jakém technickém stavu byly jednotlivé prvky interiéru a jak nákladná by byla jejich rekonstrukce. Těžko si dokážeme představit dobu, ve které tato opatření vznikala. Byla určitě plná radosti a očekávání nových přístupů k liturgii, avšak zatížena tehdejší restrikcí komunistického režimu. I naše počínání a snahy budou jednou kriticky hodnoceny.

6. Závěr

Farnost Kunštát na Moravě v současné době stojí před nelehkým úkolem. Je třeba vytvořit návrh nového řešení nejen presbytáře, ale celého interiéru kostela. Tento návrh musí splňovat požadavky liturgických předpisů, ale současně musí být vkusný, umělecky hodnotný, přijatelný pro farníky a v neposlední řadě ctít prostředí kulturní památky. Vzhledem k finanční náročnosti bude třeba tento koncept realizovat postupnými kroky. Prvním krokem by měla být úprava presbytáře a jednotlivých liturgických míst. Následně úprava všech prostorů pro věřící. Jako poslední krok, ne však nezbytně nutný, vidím úpravu zábradlí kůru.

Jak jsem již zmínil, limitující pro další úpravy presbytáře je přítomnost fresky na retabulu. Při mé veškeré úctě k práci našich předků, obzvláště k autorovi myšlenky P. Františkovi Bařkovi, navrhuji fresku překrýt vhodnou technologií. Na její místo bych vrátil sochu sv. Stanislava pořízenou v roce 1954, případně obraz sv. Stanislava z roku 1847, který se zdá být v uspokojivém technickém stavu. Zvolený objekt bych doplnil vhodným rámem nebo mozaikou.

Starý oltář – svatostánek bych zrestauroval, sochy adorujících andělů vrátil pomocí podstavců do jejich původní výšky a svatostánek opatřil původním baldachýnem. Křtitelnici bych také zrestauroval. Obětní stůl a ambon je třeba vytvořit zcela nové. Bylo by vhodné, aby se tvarem, zvoleným materiálem a barevným provedením co nejvíce podobaly zrenovovanému svatostánku. Pro jejich výrobu bych doporučoval použít kámen. Dalším nezbytně novým prvkem presbytáře je sedes. Zde by vhodným materiálem bylo spíše dřevo. Myslím, že by tento materiál příjemně narušil chladný charakter kamenných prvků presbytáře. Tvarově bych sedes přizpůsobil novému oltáři. Se sedes by měla korespondovat místa k sezení pro ministranty a abaky. Vzhledem k technickému stavu by bylo vhodné zvážit výrobu nového svícnu pro paškál. Současné dispoziční řešení presbytáře se mi jeví jako vyhovující.

Co se týče prostoru pro věřící v bočních kaplích, je třeba nahradit provizorní skládací židle pevnými lavicemi s klekátky. Lavice by měly být mírně natočeny směrem k oltáři. Co se týče lavic v hlavní lodi, situaci bych řešil dle finančních možností farnosti. Levnější varianta je rekonstrukce současných lavic. Jako dražší variantu vidím výrobu lavic nových. V tomto případě by lavice v bočních a hlavní lodi měly být stejného tvaru. Tvar by opět mohl korespondovat se sedes, pouze bych zde doporučil mírnou změnu barevného provedení, případně menší zdobnost.

Jako poslední krok by bylo vhodné vyměnit zábradlí kůru za vzdušnější a méně masivní. Tento krok však nevidím jako nezbytný.

7. Anotace

Příjmení a jméno autora: Ing. Vladimír Olšan

Název práce: Úprava presbytáře kostela sv. Stanislava v Kunštátě. Teologie, symbolika a liturgie.

Vedoucí práce: doc. Ing. Pavel Kopeček, Th.D.

Počet stran: 71

Klíčová slova:

Liturgický prostor, liturgie, kostel, presbytář, svatostánek, oltář, ambon, sedes, prostor pro věřící, zpovědní místnost, křtitelnice, úprava, návrh.

Bakalářská práce pojednává o historii kostela sv. Stanislava v Kunštátě a vývoji jeho interiéru. Vymezuje jednotlivé části liturgického prostoru a jednotlivá liturgická místa, popisuje jejich podobu v kunštátském kostele a porovnává je s liturgickými předpisy. Představuje tři návrhy možného řešení presbytáře od MgA. Martina Findeise. V práci je navrženo vlastní řešení.

Annotation

Surname and first name: Ing. Vladimír Olšan

Thesis title: Modification of the presbytery of the Church of St. Stanislava in Kunštát.
Theology, symbolism and liturgy

Thesis supervisor: doc. Ing. Pavel Kopeček, Th.D.

Number of pages: 71

Key words:

Liturgical space, liturgy, church, presbytery, tabernacle, altar, ambon, sedes, space for believers, confessional room, baptistery, modification, proposal.

The bachelor thesis deals with the history of the church of st. Stanislav in Kunštát and the development of its interior. It delimits the individual parts of the liturgical space and the individual liturgical places, describes their appearance in the Kunštát church and compares them with the liturgical regulations. It presents three projects of possible solution of presbytery from MgA. Martina Findeise. Own solution is designed in the thesis.

8. Bibliografický seznam

Literatura

ADAM, Adolf, *Liturgika, Křesťanská bohoslužba a její vývoj*, 1. vyd., Praha, Nakladatelství Vyšehrad spol. s r.o., 2001, ISBN 80-7021-420-1.

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Koncepce úprav liturgického prostoru*. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2002.

ČERNOUŠEK, Tomáš. *Liturgický prostor*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1995.

FLÍDR, Aleš, Michal KONEČNÝ a Radim ŠTĚPÁN. *Průvodce krajinou hradů: středověké památky v povodí Svatky a Svitavy*. Kroměříž: Národní památkový ústav, územní památková správa v Kroměříži, 2014. ISBN 978-80-87231-17-3.

Katechismus katolické církve. Přeložil Josef KOLÁČEK. Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1995. ISBN 80-7113-132-6.

Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny: latinsko-české vyd. s věc. rejstř. Praha: Zvon, 1994. ISBN 80-7113-082-6.

KOLAŘÍK, Václav. 2008: *Kunštát, kostel sv. Stanislava. Výměna dlažby a otopného systému*. Rkp. nálezové zprávy č. j. 40/2008. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno z.ú.

KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Všeobecné pokyny k římskému misálu*, Praha: Česká biskupská konference, 2003.

KOPEČEK, Pavel. *Liturgie a architektura: Moderní sakrální architektura v Čechách a na Moravě*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3959-4.

RICHTER, Klemens. *Liturgie a život: smysl liturgie, mše, církevní svátky, svátostná znamení*. Vyd. 2., rozš. Praha: Vyšehrad, 2003. ISBN 80-7021-575-5.

TENORA, Jan. *Kunštátský okres*. Brno: Garn, 2007. Vlastivěda moravská (Garn). ISBN 978-80-86347-50-9.

TENORA, Jan. *Dějiny městečka Kunštátu*. Brno: Garn, 2011. Místopis Dějiny měst a obcí (Garn). ISBN 978-80-86347-46-2.

VOLNÝ, Řehoř Tomáš, *Kirchliche Topographie von Mähren - Brüner Dioecese, Klášter Rajhrad 1834-1860*. (Kirchliche Topographie von Mähren, meist nach Urkunden und Handschriften, durch P. Gregor Wolný, Dr., Subprior im Benediktiner-Stifte Raigern u.s.w. II. Abtheilung, Brüner Diöcese. II. Band. Brünn 1858, s. 259–264.) - volný překlad Mgr. Jiří David, Ph.D.

Archivní materiál

Haus protocoll der pharre Kunstadt thom II. (Kronika farnosti Kunštát, volný překlad německy psané části, oddílu X., s. 363 – 375 Mgr. Jiří David, Ph.D.)

Farní kronika – III. díl - od 4. října 1951

Kronika farnosti Kunštát – od 1.12.1968

Elektronické dokumenty

FARNOST KUNŠTÁT, Kunštát. Historie. [Farnostkunstat.cz/historie](http://www.farnostkunstat.cz/historie) [online]. © 2018 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <http://www.farnostkunstat.cz/historie>

Prameny

II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii, Sacrosanctum Concilium. In: Dokumenty II. vatikánského koncilu. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2002, ISBN 80-7192-438-5.

Seznam zkratk

IGMR Všeobecné pokyny k římskému misálu

KKC Katechismus katolické církve

KULP Koncepce úprav liturgické prostoru vydaná Českou biskupskou konferencí

9. Přílohy

Fotografie 1 - interiér kostela z roku cca 1914: Foto: archivní materiál Jana Křepely

Fotografie 2 - obraz sv. Stanislava z roku 1847 - 1/2. Foto: Diecézní konzervátorské centrum, Biskupství brněnské

Fotografie 3 - obraz sv. Stanislava z roku 1847 - 2/2. Foto: Diecézní konzervátorské centrum, Biskupství brněnské

Fotografie 4 - interiér kostela v roce 1951. Foto: Farní kronika – III. díl - od 4. října 1951

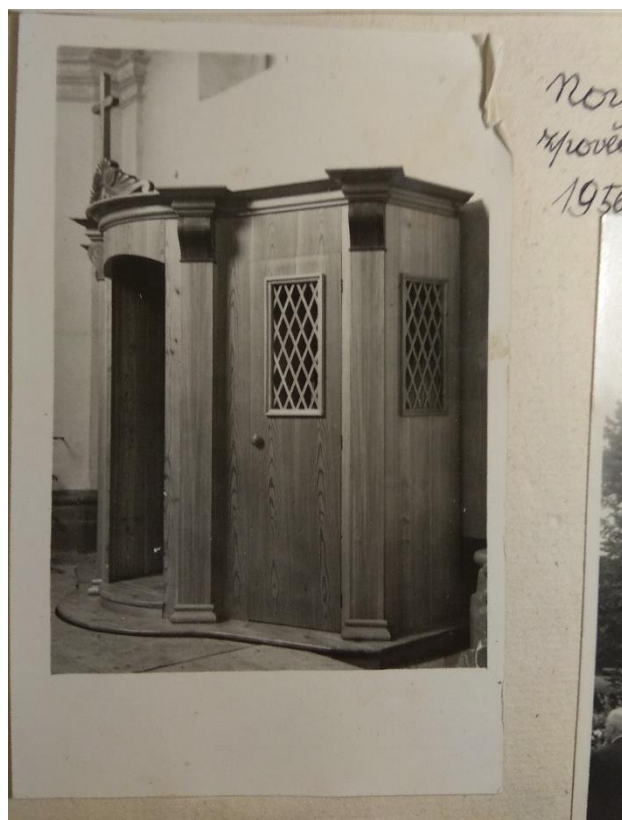
Fotografie 5 - interiér kostela v roce 1953. Foto: Farní kronika – III. díl - od 4. října 1951

Fotografie 6 - interiér kostela v roce 1956. Foto: Farní kronika – III. díl - od 4. října 1951

Fotografie 7 - interiér kostela v roce 1957 - obraz Panny Marie Královny Nebe a Země na vítězném oblouku. Foto: Farní kronika – III. díl - od 4. října 1951

Fotografie 8 - zповědnice z roku 1956. Foto: Farní kronika – III. díl - od 4. října 1951

Fotografie 9 - kůr a varhanní skříň v roce 1953. Foto: Farní kronika – III. díl - od 4. října 1951

Fotografie 10 - relikvář ve tvaru kříže – uprostřed je ostatek sv. Kříže, vzadu sv. Stanislava, v ramenech a patě kříže ostatky sv. Klementa, sv. Valeria, sv. Viktorie a neznámé svěťice. Foto: Diecézní konzervátorské centrum, Biskupství brněnské

Fotografie 11 - interiér kostela v roce 1969. Foto: Farní kronika – III. díl - od 4. října 1951

Fotografie 12 - interiér kostela v roce 1976. Foto: Farní kronika – III. díl - od 4. října 1951

Fotografie 13 - nápis na retabulu z roku 1976. Foto: Farní kronika – III. díl - od 4. října 1951

Fotografie 14 - freska z roku 1989. Foto: autor

Fotografie 15 - současný interiér kostela (2019). Foto: autor

Fotografie 16 - místo pro věřící - hlavní loď (2019). Foto: autor

Fotografie 17 - místo pro věřící - vedlejší loď - "Rudecká kaple" (2019). Foto: autor

Fotografie 18 - místo pro věřící - vedlejší loď - "Zbraslavecká kaple" (2019). Foto: autor

Fotografie 19- vchod do zpovědní místnosti (2019). Foto: autor

Fotografie 20 – vybavení zpovědní místnosti (a) (2019). Foto: autor

Fotografie 21 – vybavení zpovědní místnosti (b) (2019). Foto: autor

Fotografie 22 – křtitelnice a paškál se svícnem a jejich umístění u starého oltáře - svatostánku (2019). Foto: autor

Fotografie 23 – oltář – čelní pohled (2003) . Foto: Diecézní konzervátorské centrum, Biskupství brněnské

Fotografie 24 – oltář – boční pohled (2019). Foto: autor

Fotografie 25 – ambon – čelní pohled (2019). Foto: autor

Fotografie 26 – ambon – boční pohled (2019). Foto: autor

Fotografie 27- sedes (2019). Foto: autor

Fotografie 28 – sedadla pro ministranty (a) (2019). Foto: autor

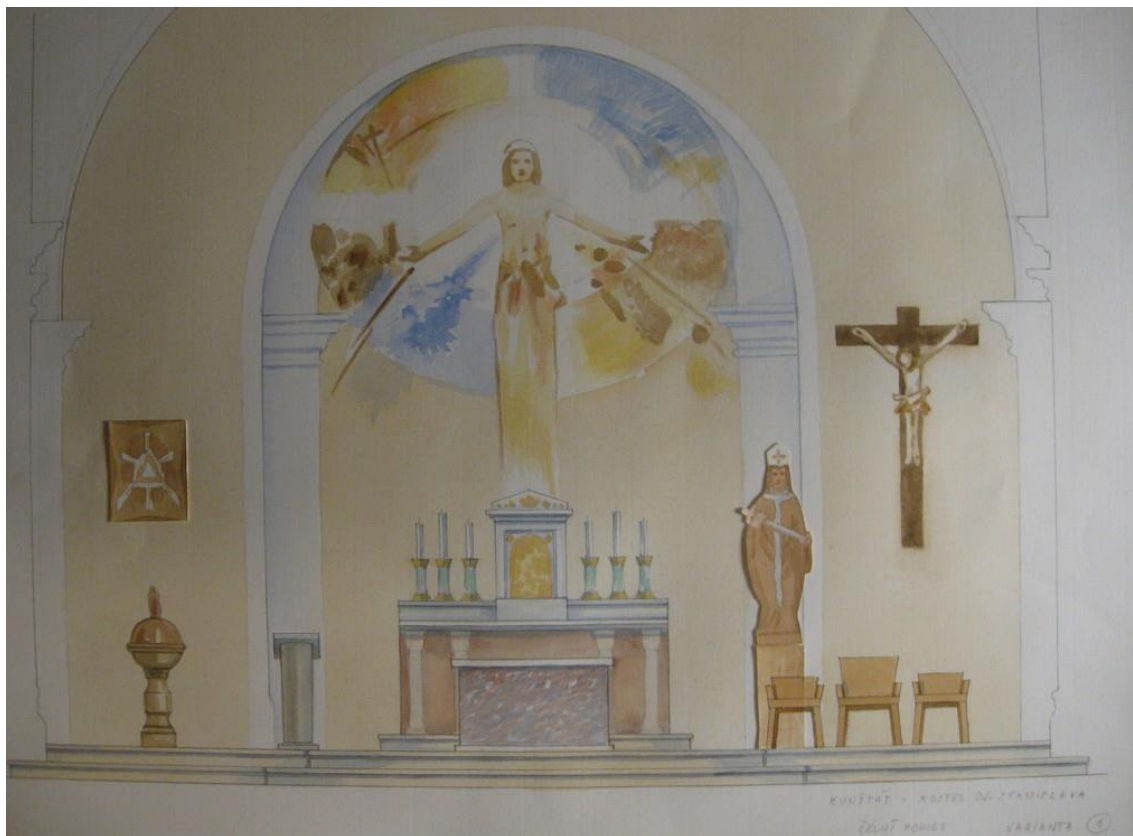
Fotografie 29 – sedadla pro ministranty (b) (2019). Foto: autor

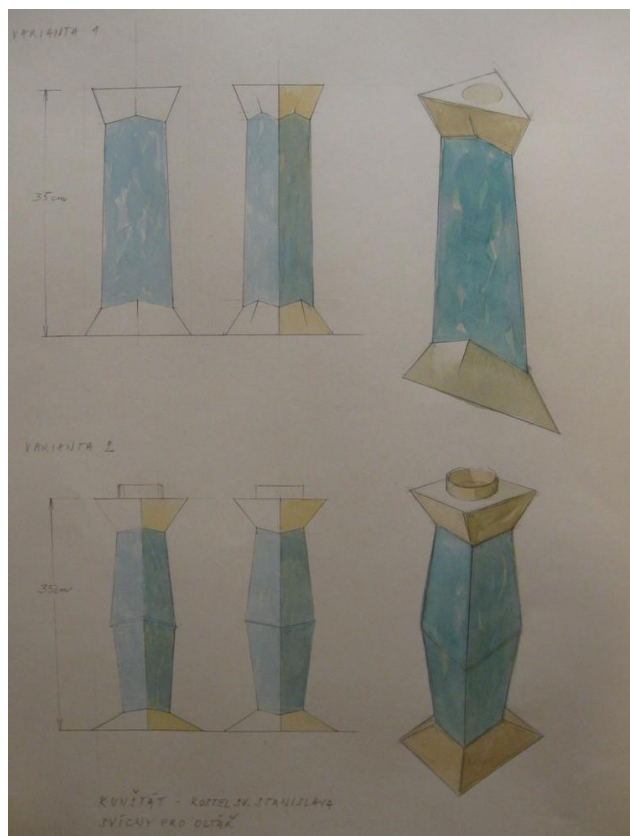
Fotografie 30 – starý oltář - svatostánek (2019). Foto: autor

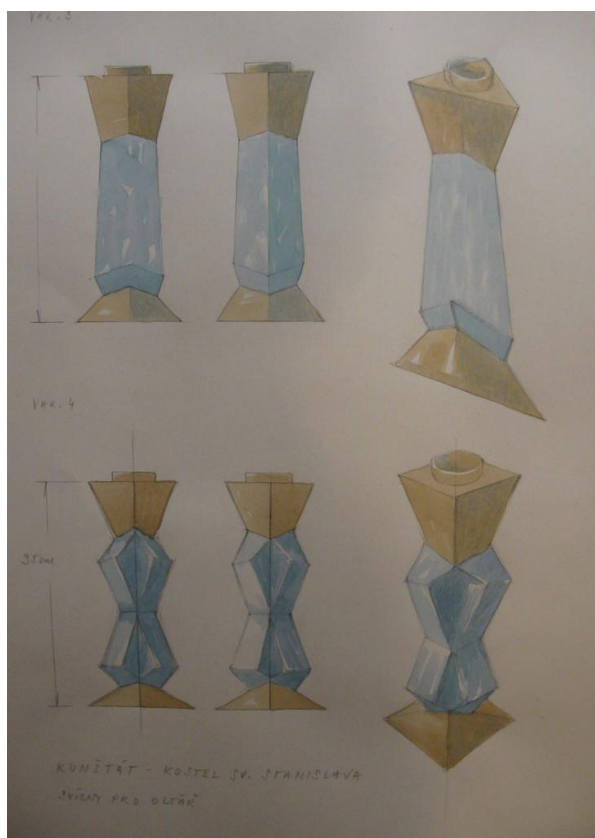
Obrázek 1 - celkový pohled varianty č. 1 (a)

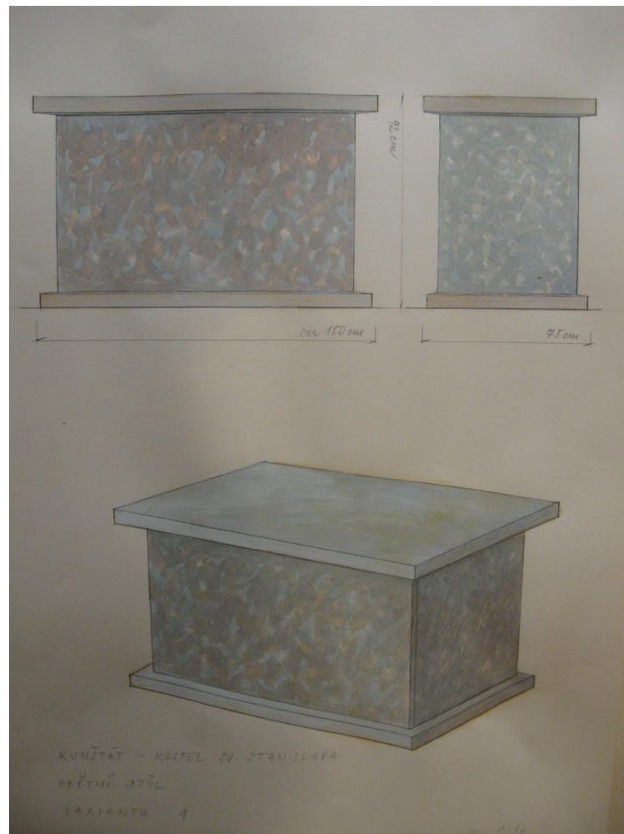
Obrázek 2 - celkový pohled varianty č. 1 (b)

Obrázek 3 - nové svícny pro oltář varianty č. 1 (var. 1 a 2)

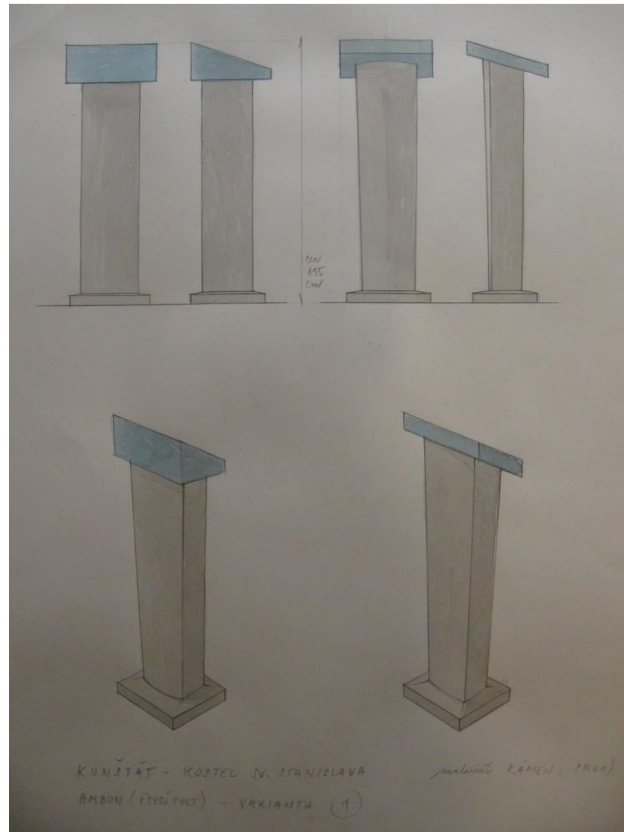
Obrázek 4 - nové svícny pro oltář varianty č. 1 (var. 3 a 4)

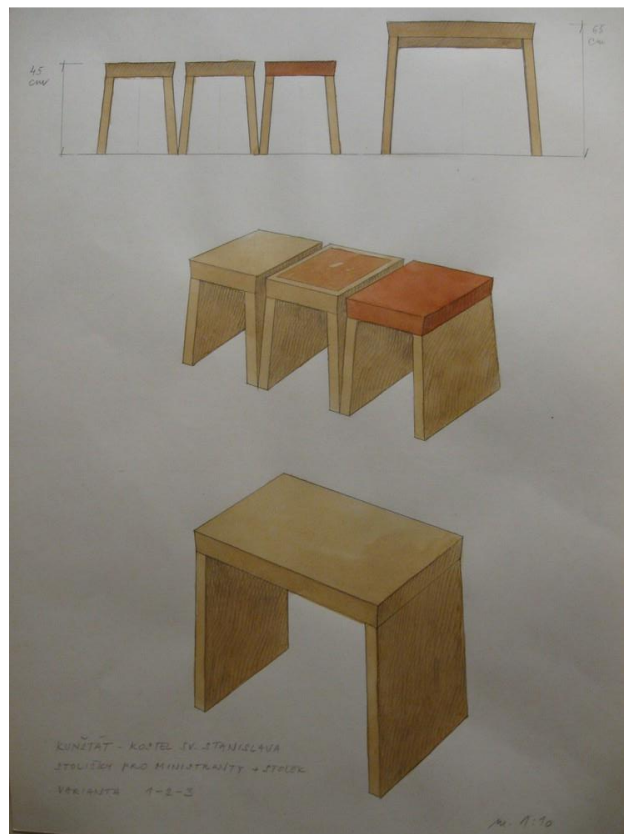
Obrázek 5 - oltář varianty č. 1 (var. 1)

Obrázek 6 - oltář varianty č. 1 (var. 2)

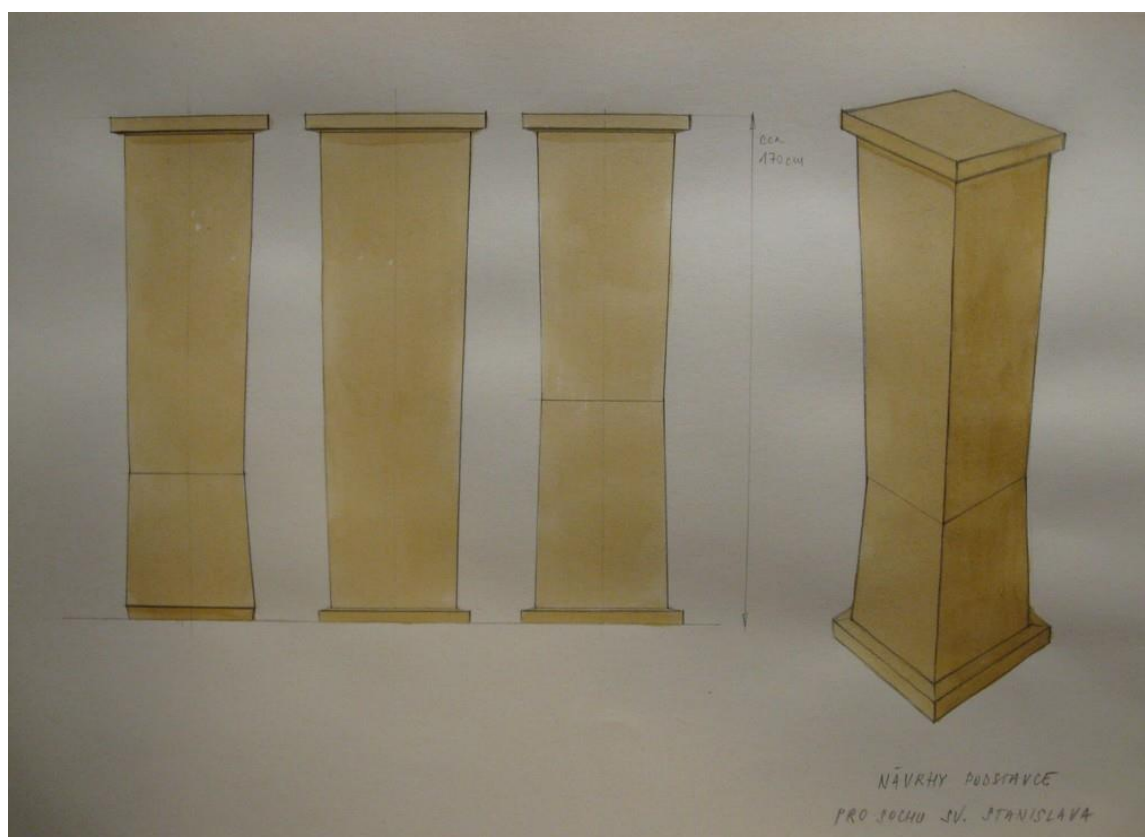
Obrázek 7 – ambon varianty č. 1

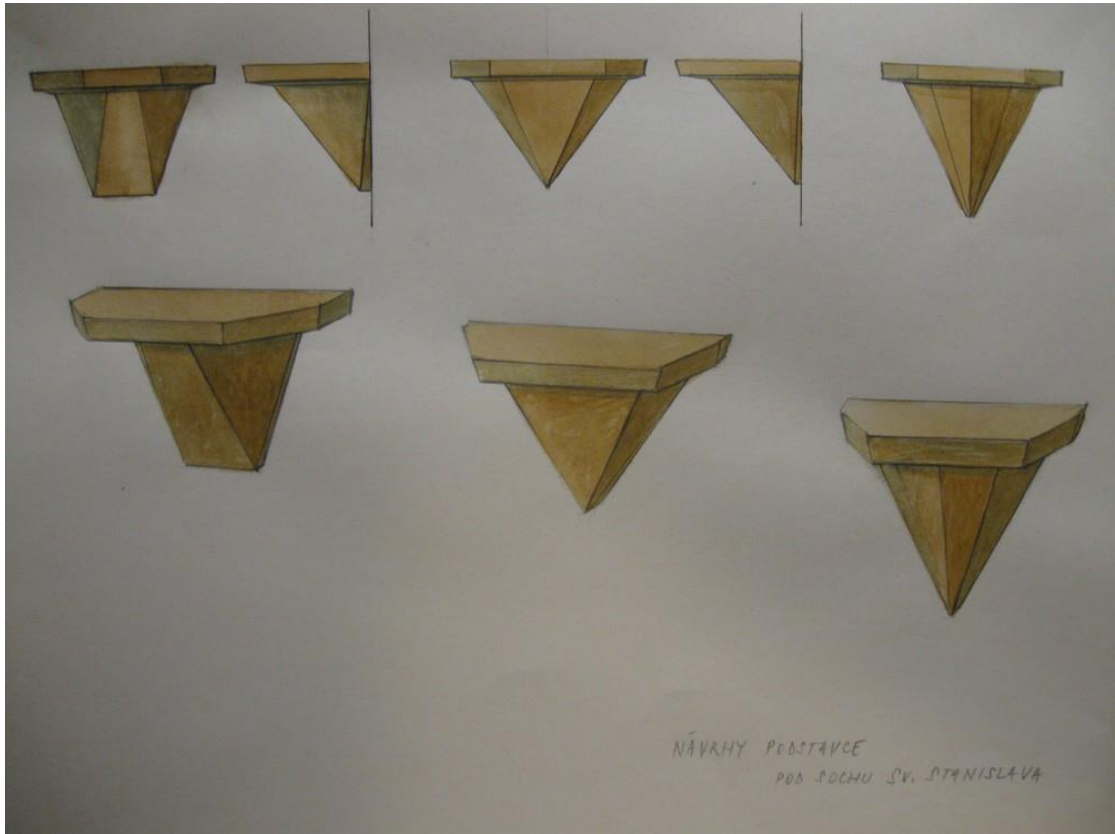
Obrázek 8 - sedadlo pro ministranty a abak variant č. 1; 2 a 3

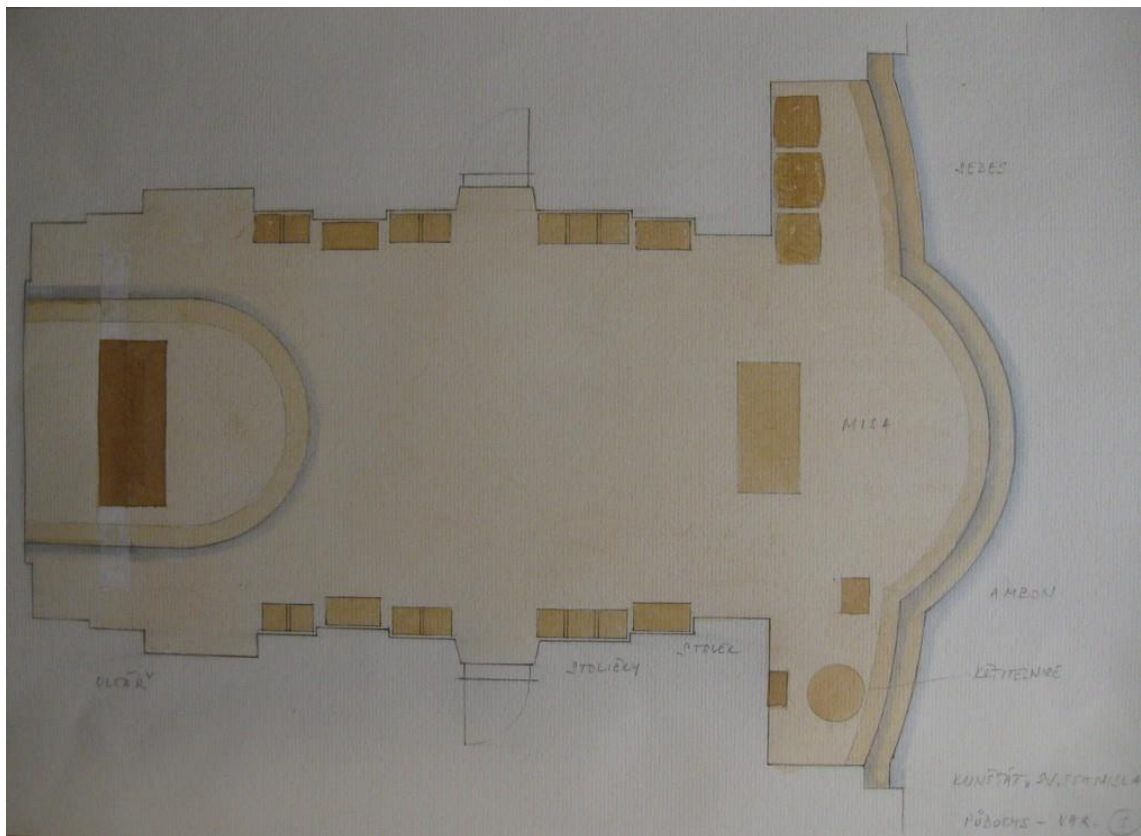
Obrázek 9 - sedes variant č. 1; 2 a 3

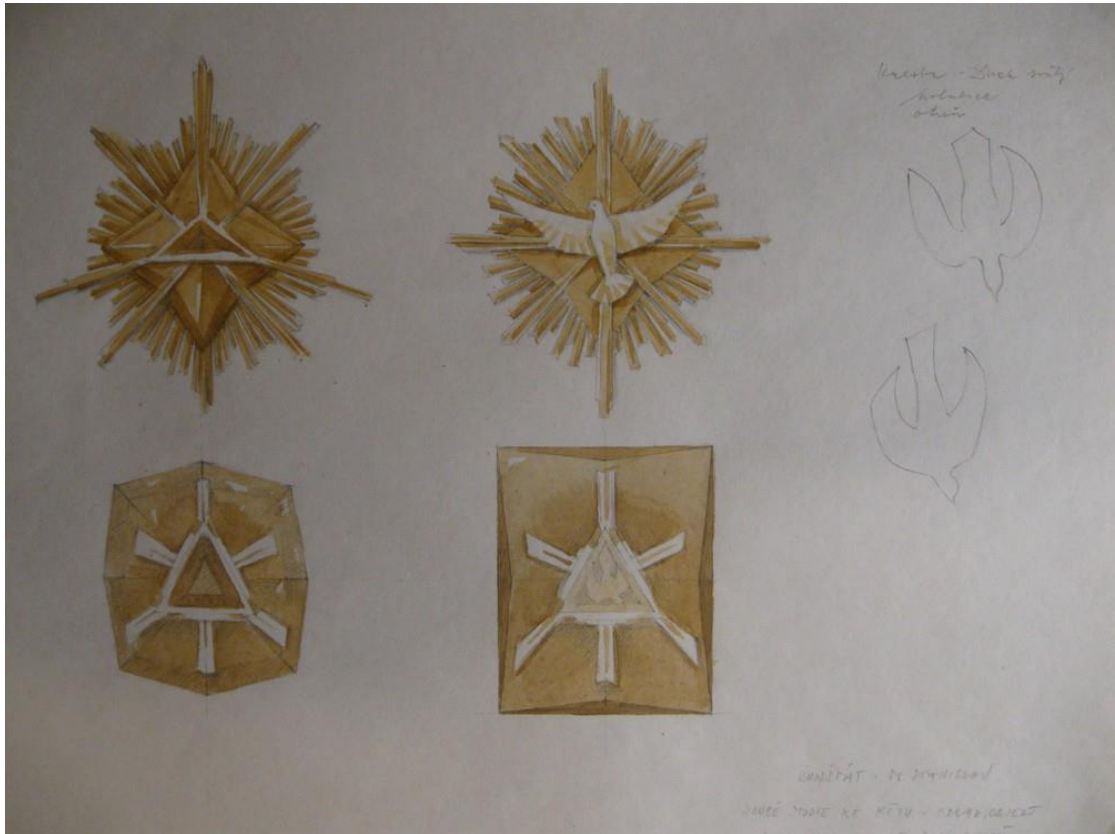
Obrázek 10 - podstavec pod sochu sv. Stanislava varianty č. 1 (var. 1)

Obrázek 11 - podstavec pod sochu sv. Stanislava varianty č. 1 (var. 2)

Obrázek 12 - půdorys varianty č. 1

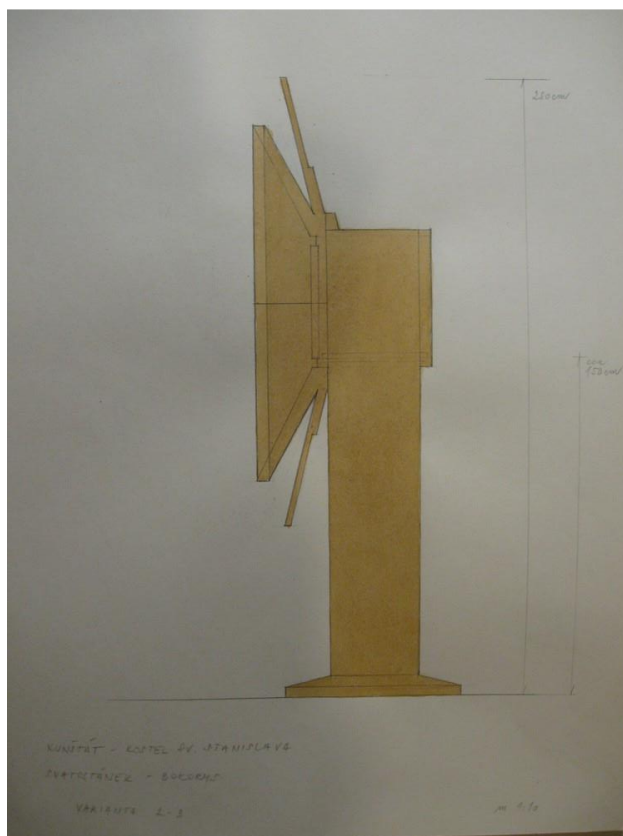
Obrázek 13 - nový objekt nad křtitelnicí pro varianty č. 1; 2 a 3

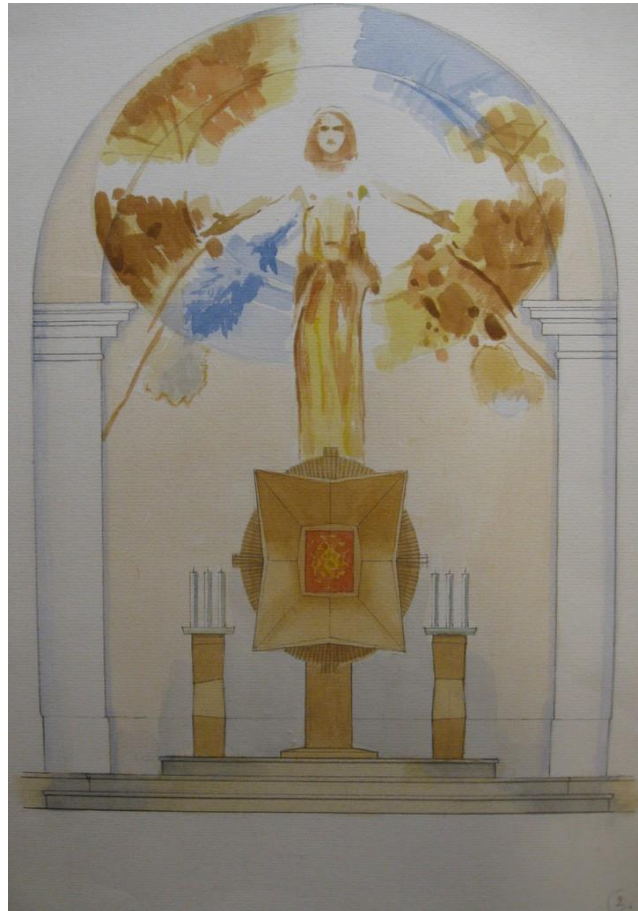
Obrázek 14 - svatostánek pro varianty č. 2 a 3 (var. 1) – čelní pohled

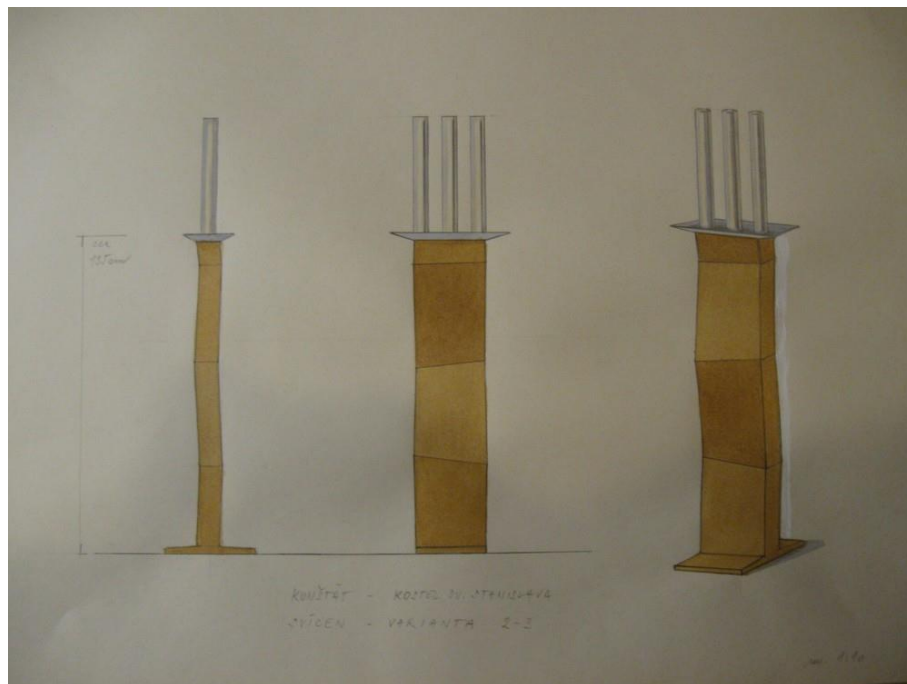
Obrázek 15 - svatostánek pro varianty č. 2 a 3 (var. 2) – čelní pohled

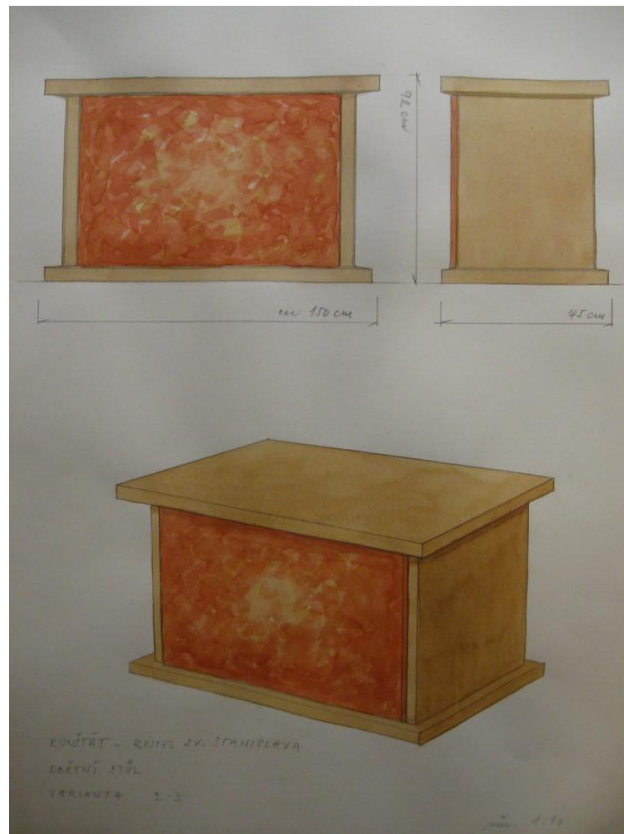
Obrázek 16 - svatostánek pro varianty č. 2 a 3 – boční pohled

Obrázek 17 - celkový pohled na retabulum - varianty č. 2

Obrázek 18 - svícny pro varianty č. 2 a 3

Obrázek 19 - oltář pro varianty č. 2 a 3

Obrázek 20 - oltář pro varianty č. 2 a 3 - boční a čelní pohled

Obrázek 21 - varianty čelních skleněných desek oltářů pro varianty č. 2 a 3

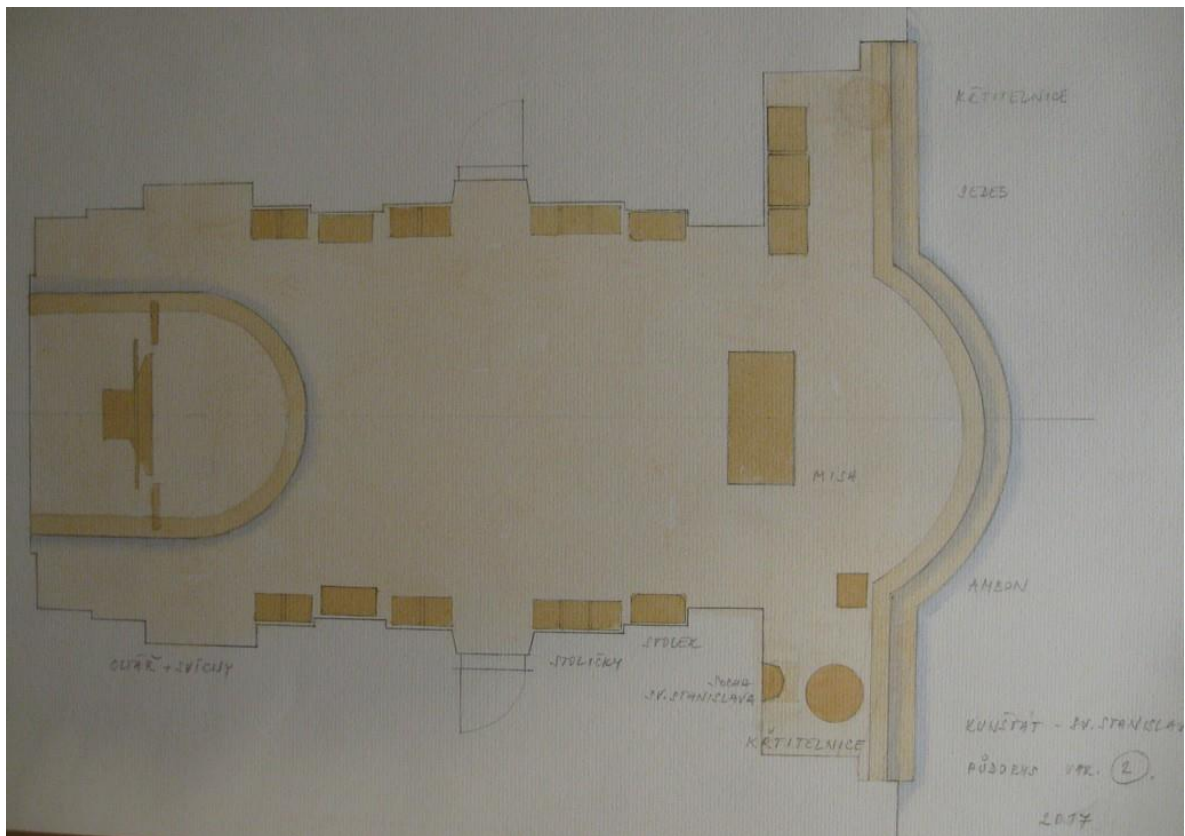
Obrázek 22 - ambon pro varianty č. 2 a 3

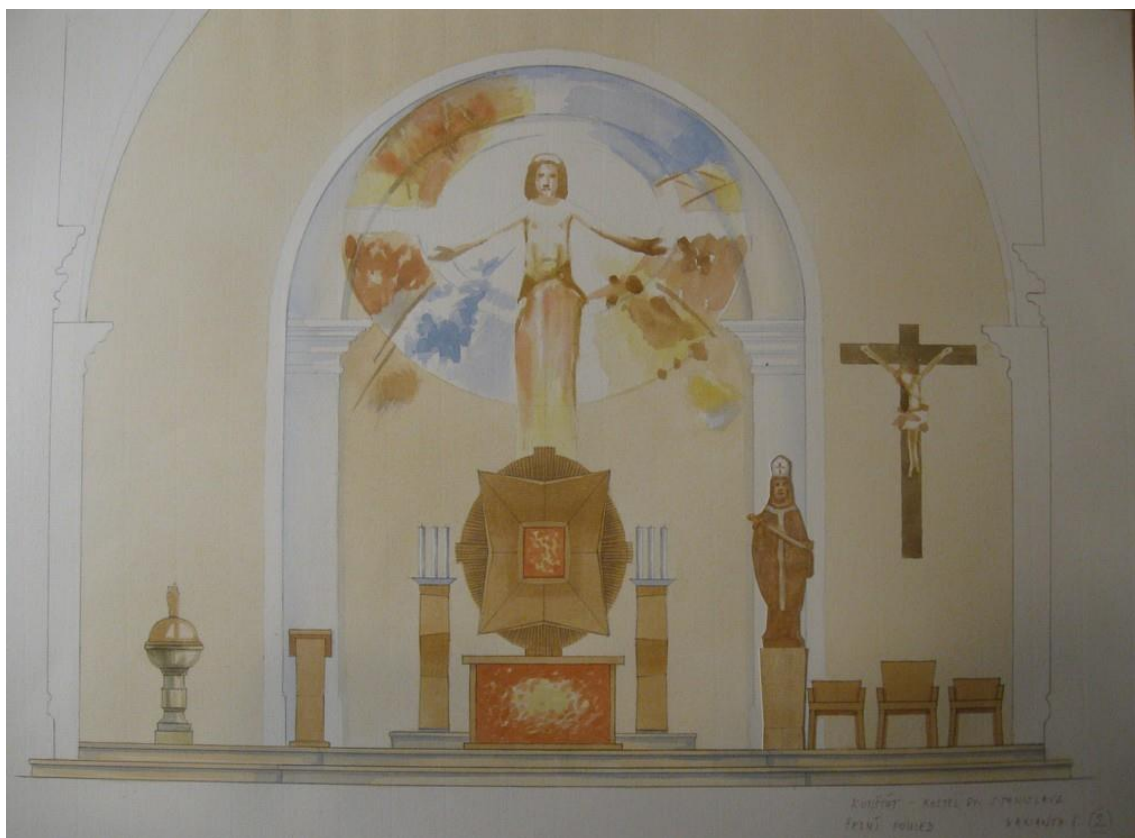
Obrázek 23 - presbytář varianty č. 2 - čelní pohled

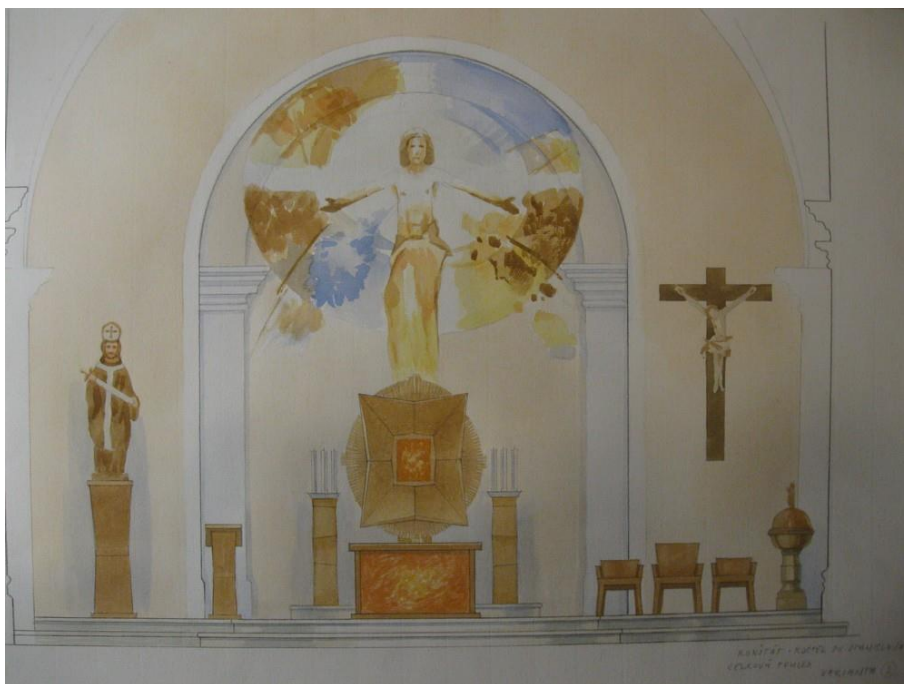
Obrázek 24 – presbytář varianty č. 2 - mírně boční pohled

Obrázek 25 - varianta č. 2 – půdorys

Obrázek 26 - celkový pohled varianty č. 2 (a)

Obrázek 27 - celkový pohled varianty č. 2 (b)

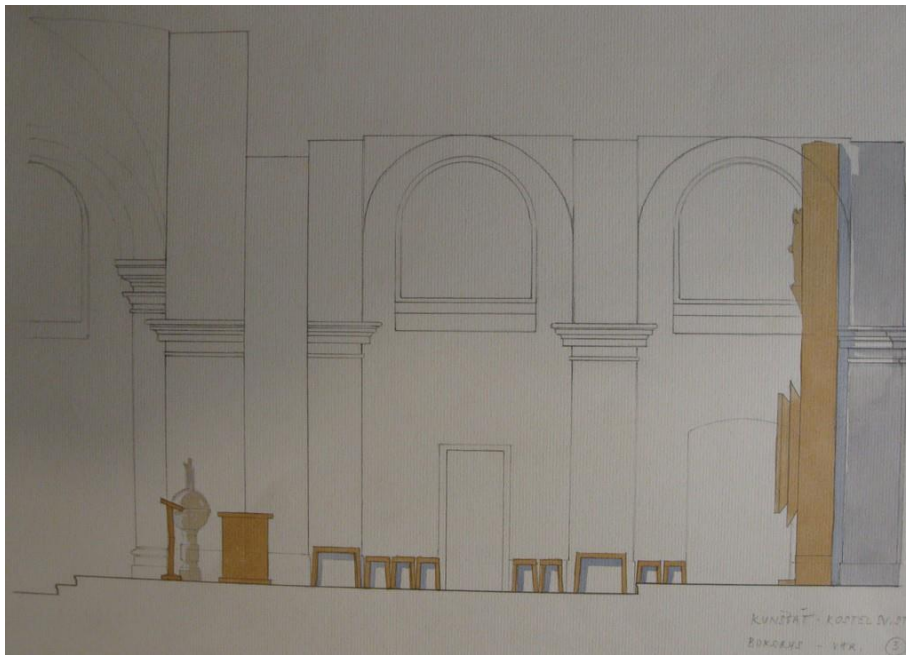
Obrázek 28 – presbytář varianty č. 3

Obrázek 29 - varianta č. 3 - svatostánek se stěnou

Obrázek 30 - celkový pohled varianty č. 3

Obrázek 31 - bokorys varianty č. 3